

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kristina Krejčí

Notář a civilní proces

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. října 2017

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text diplomové práce od úvodu po závěr včetně poznámek pod čarou obsahuje 177 329 znaků.

V Praze dne 30. října 2017

Kristina Krejčí

Touto cestou bych chtěla poděkovat doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D., za její ochotu při vedení diplomové práce, cenné rady a připomínky. Dále bych ráda poděkovala své rodině a blízkým za jejich podporu, kterou mi poskytovali po celou dobu studia.

Úvod.....	1
1. Notář v českém právním řádu	3
1.1. Historie notářské profese	3
1.2. Notářství obecně	7
1.1.1. Notář a základní principy notářské činnosti.....	9
1.1.2. Profesní samospráva notářů	15
2. Notářská činnost a civilní proces	17
2.1. Notář a řízení o pozůstalosti	18
2.1.1. Soudní komisariát	20
2.1.2. Průběh řízení o pozůstalosti	22
2.1.3. Odměna notáře jako soudního komisaře	31
2.2. Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti	33
2.2.1. Obecně k notářským zápisům se svolením k vykonatelnosti.....	33
2.2.2. Souvislost s výkonem rozhodnutí a exekucí	36
2.2.3. Notářský zápis obecně	37
2.2.3.1. Obecné náležitosti notářského zápisu	38
2.2.3.2. Notářský zápis jako důkazní prostředek v civilním procesu	43
2.2.4. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71a odst. 1 notářského řádu	46
2.2.5. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71a odst. 2 notářského řádu	48
2.2.6. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71b notářského řádu.....	49
2.2.7. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako evropský exekuční titul ...	53
2.2.8. Odměna notáře za sepsání notářského zápisu	55
3. Ostatní činnost notáře v souvislosti s civilním procesem	57
3.1. Notář a jeho postavení v řízení ve věcech veřejných rejstříků.....	58
3.1.1. Zákon o veřejných rejstřících.....	58
3.1.2. Zápis do veřejného rejstříku notářem.....	60
3.1.3. Poplatek za uskutečnění zápisu notářem a odměna notáře	64
3.2. Notář a poskytování právní pomoci.....	66
Závěr	70
Seznam zkratk	73
Použitá literatura a ostatní zdroje.....	74
Abstrakt.....	79
Abstract.....	80

Úvod

Notářství je tradiční právnickou profesí datující se již od starověkého Říma. V současném právním řádu notáři zastávají velice významnou a současně specifickou roli. Rozsah činnosti novodobého notáře je přitom velice obsáhlý a různorodý. Notář při svém působení vystupuje v různých pozicích, které se svou povahou mohou podobat roli soudce, jako je tomu při působení notáře jako soudního komisaře v rámci řízení o pozůstalosti. Jindy se činnost notáře podobá spíše roli advokáta, tak jako je tomu při poskytování právní pomoci ve vybraných právních případech. Nesporné je však to, že hlavním posláním notáře zůstává sepisování veřejných listin ve formě notářských zápisů za účelem zajištění právní jistoty a předcházení soudním sporům.

Cílem práce je definovat postavení notáře v českém právním řádu, podrobně rozebrat související právní úpravu a přiblížit základní principy jeho činnosti, a to se zaměřením na úlohu notáře v civilním procesu a v občanském právu procesním obecně. Nejprve stručně popisují historii notářské profese a základní oblasti činnosti notáře s uvedením jednotlivých principů, které tyto činnosti ovládají. Dále se pak konkrétně věnují nejdůležitějším oblastem notářské činnosti, které jsou s civilním procesem bytostně spjaty. Jednotlivé oblasti činnosti notáře s vazbou na civilní proces jsou analyzovány z hlediska jejich právní úpravy, s uvedením vybrané judikatury a z pohledu převažující doktríny. V rámci každé popisované oblasti uvádím v jejím závěru zákonný rámec pro stanovení odměny notáře. Práce je systematicky členěna do tří kapitol.

V první kapitole zmiňuji historické kořeny notářské profese, jejíž dosavadní vývoj v českých zemích vyvrcholil v roce 1993 přijetím nového notářského řádu, který zrušil instituci státního notářství a vrátil notářskou profesi k tradičním kontinentálním hodnotám. Dále se zde zabývám charakteristikou notářství obecně a objasňuji na jakém základě je notářská profese organizována, když popisuji mimo jiné princip numerus clausus a princip profesní samosprávy notářů.

Ve druhé kapitole je definován civilní proces a vysvětlen jeho vzájemný vztah a provázanost s nejdůležitějšími oblastmi činnosti notáře. Tato kapitola představuje těžiště celé práce. Zde se v první podkapitole věnuji postavení notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti, od okamžiku jeho jmenování soudem prvního stupně,

přes celý průběh pozůstalostního řízení až do okamžiku skončení tohoto řízení, s důrazem na právní instituty aplikované notářem – soudním komisařem v jednotlivých fázích tohoto řízení. V druhé podkapitole se zaměřuji na notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti, při jejichž vyhotovování se nejvíce uplatňuje princip právní jistoty a prevence sporů. Nejprve se zde zabývám otázkou notářských zápisů obecně, včetně jejich významu jakožto důkazního prostředku a poté se v jednotlivých subkapitolách blíže věnuji jednotlivým typům notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti podle § 71a až § 71c notářského řádu.

Ve třetí kapitole se zabývám ostatními činnostmi notáře souvisejícími s civilním procesem. Nejprve se v první podkapitole věnuji relativně nové legislativní úpravě veřejných rejstříků v tzv. rejstříkovém zákoně, kterým byla notářům v této oblasti poskytnuta značná pravomoc. Notář může provádět za dodržení zákonných podmínek a v zákonem stanovených případech zápis do veřejných rejstříků přímo bez angažování soudu. Osoba, která o zápis žádá, si totiž v mnoha případech může vybrat, zda podá návrh rejstříkovému soudu, nebo zda o zápis požádá notáře. Tato úprava představuje zpravidla rychlejší postup při zápisu skutečností do veřejných rejstříků a ulehčení již tak zatížené soudní soustavě. V této kapitole hodnotím výhody a nevýhody provedení zápisu přímo prostřednictvím notáře, včetně posouzení této možnosti po stránce finanční ve vazbě na odměnu notáře a rozdílné výše soudního poplatku. Ve druhé podkapitole se věnuji problematice poskytování právní pomoci notářem. Notářský řád totiž umožňuje notáři ve svém ustanovení § 3 vykonávat kromě jeho hlavní činnosti také tzv. další činnost v rámci poskytování komplexní právní služby veřejnosti. Notář tak může poskytovat právní porady, sepisovat soukromé listiny či zpracovávat právní rozbor a také vystupovat jako zástupce strany před orgány veřejné moci a před soudy, ovšem pouze v zákonem stanovených mantinelech. Kapitulu opět uzavírám pojednáním o odměně notáře, jejíž určení se v tomto případě řídí jinými pravidly než v případech hlavní notářské činnosti.

Diplomová práce vychází z právního stavu účinného k 30.10.2017.

1. Notář v českém právním řádu

1.1. Historie notářské profese

Kořeny notářství sahají až do starověkého Říma, kde se mezi různými druhy písařů objevují také profesionální písaři zvaní tabelliones¹, jejichž náplní práce bylo zejména sepisovat listiny o právních jednáních. V období Byzantské říše dochází k výraznému rozšíření písemné formy právních dokumentů, a tím pádem i ke zvýšení role notářů. Notářství je tak institucí prastarou, byť z tria klasických antických profesí (soudce, advokát, notář) jsou notáři institucí relativně nejnovější.²

„Notářství, tak jak se vyvinulo v období pozdní římské říše, našlo své přímé pokračování v nástupnických státech Západořímské říše, a především ve středověké Itálii.“³ Nejvýznamnější etapou vývoje je právě 11. století, kdy za rozvojem notariátu stály středověké italské univerzity, jejichž právníci vytvářeli listiny nadané veřejnou vírou o své pravosti, tzv. notářský instrument. Tito italské notáři se sdružovali do kolegií, která mj. nad notáři vykonávala disciplinární pravomoc, řídila jejich práci a prováděla zkoušky notářů. „Odtud se traduje pojem latinský nebo klasický notář.“⁴

Počátky notářství s prvky veřejného notářství se v českých zemích objevují až během 12. až 13. století v souvislosti s recepcí římského práva. Předtím se zde vyskytovali pouze soudní písaři, jejichž úkolem bylo zapisovat průběh soudního jednání a provádět zápisy do zemských a jiných desek. Činnost soudních písařů se však zásadně lišila od pravé podstaty notářství, neboť nebyla spjata se zřizováním právních listin k soukromým účelům, nýbrž se soudním řízením. Významnou úlohu získává notář za vlády Přemysla Otakara II, kdy v čele královské kanceláře sice stál formálně kancléř, avšak fakticky ji vedl vedoucí notář, tzv. pronotář. Významným právníkem italského původu, který právě jako pronotář v této době působil, byl Henricus de Irsenia (Jindřich z Irsenie), který bývá považován za prvního veřejného notáře. Ten také založil notářskou školu na Vyšehradě, kde vyučoval „ars dictandi“, tedy umění skládat listiny, dále

---

¹ označení pochází od slova tabullae, tj. dřevěné destičky potažené voskem, do kterých se psalo rydlem

² KLEIN, Š. Perspektivy vývoje notářství v 21. století. AD NOTAM, 2016, roč. 22, č. 3, s. 3-5, str.3.

³ KINDL, V., SKŘEJPEK M. a kol. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*, upravené a rozšířené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 32. ISBN 978-80-7552-030-2

⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 157. ISBN 978-80-7502-076-5

řečnictví a v neposlední řadě též základy práva. Za vlády syna Přemysla Otakara II, Václava II, jmenoval veřejné notáře král a notáře z řad duchovenstva papež. „*Jmenování papežem či jeho ustanoveným zástupcem bylo postaveno na roveň jmenování veřejného notáře králem.*“⁵ Václav II. provedl první právní úpravu notářství, podle které byla od notářů vyžadována zkouška o jejich způsobilosti, přísaha a zároveň jí byl omezen počet notářů. Praxe však byla opačná a počet notářů se zvyšoval na úkor jejich kvality. Karel IV., za jehož vlády vrcholí kodifikační a zákonodárná aktivita, tak opět přistupuje k úpravě notářství, na které s ním spolupracoval první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic. Zrodil se tak zákoník zemského práva *Maiestas Carolina*, který v důsledku odporu stavů nakonec nebyl schválen, avšak zásady týkající se veřejného notariátu se ujaly a byly aplikovány. „*V této právní památce bylo mimo jiné stanoveno, že veřejným notářem se může stát jen ten, kdo k tomu dostane královské zmocnění. Toho se však dostalo jen tomu, kdo prokázal zkoušku své znalosti, byl shledán moudrým a věrným a složil přísahu.*“⁶ Karel IV. si jejím prostřednictvím pro sebe a své nástupce vyhradil právo jmenovat notáře, uděloval však také právo jmenovat veřejné notáře i jiným osobám.⁷ Uvedení notáře v úřad se provádělo symbolickým předáním pera a kalamáře a políbením. Hlavní náplní notářské činnosti bylo především sepsat protokol o právním jednání před ním probíhající za účasti dvou svědků a z něj následně zhotovit notářskou listinu nadanou veřejnou vírou⁸, kterou notář podepsal, připojil své znamení a uvedl přítomné svědky. Tato úprava notářství platila v českých zemích až do roku 1512, kdy v českých zemích zavedl Ferdinand I. říšský notářský řád.

V období po vládě Karla IV. začalo postupně docházet k úpadku notářství. Funkce notářů zastávali lidé bez právnického vzdělání i praktických zkušeností. Tomu se snažil učinit přítrž Ferdinand I. již zmíněným notářským řádem, avšak ani tato právní úprava úpadku notářství nezabránila. Na nastalou situaci reagoval Karel VI. povinností přezkoušení notářů a ponechání v úřadech jen těch, kteří jsou způsobilí, a zároveň podmíněním souhlasu císaře s ucházením o notářství u papeže a s výkonem úřadu papežského notáře. Další reformy provedl Josef II. vydáním obecného soudního řádu

---

⁵ Notářství v českých zemích do roku 1949. AD NOTAM: Jubilejní číslo k výročí k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 2-13, str. 2.

⁶ SCHELLEOVÁ, I., STAVINOHOVÁ, J. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Brno: nakladatelství Doplněk, 1994, str. 107. ISBN 80-85765-15-2

⁷ tak např. udělil Karel IV. v r. 1358 Arnoštu z Pardubic právo jmenovat notáře pro celou říši

⁸ tj. notářský instrument

v roce 1781, který za veřejnou listinu pokládal jen notářský směnečný protest,⁹ ovšem později byly uznávané za listiny veřejné i všechny řádné notářské listiny. Dvorní dekret z roku 1788 navíc upravil zřizování veřejných notářů namísto apelačním soudům, zemským místodržitelstvím, která po složení přísahy udělovala notářům diplom a ty, kteří diplom nedostali, zemská místodržitelství z činnosti vyloučila. O pár let později přenesl dvorní dekret z roku 1821 kompetenci ustanovování notářů na Nejvyšší soud a opět stanovil za veřejné listiny pouze směnečné protesty. Omezil tak notářskou agendu na jedinou právně významnou činnost, a to vydávání směnečných protestů a ostatní tradiční činnosti notáře vykonávali advokáti a patrimoniální úřady. Snaha rozdělit agendu sepisování a ověřování listin mezi tyto subjekty vedla k nárůstu pokoutnictví, což samozřejmě žádoucím stavem nebylo. Docházelo tak k častému splývání notariátu s advokací, neboť výkon notariátu mohl být provozován souběžně s jakýmkoli úřadem a rovněž mezi notáři a advokáty neexistovala neslučitelnost.

Situace se změnila až po roce 1848, kdy se nutnost přijetí nového notářského řádu stala nezbytnou. Dozor nad notářstvím převzalo především nově zřízené ministerstvo spravedlnosti vedené A. Schmerlingem. Proces přijetí nové právní úpravy byl zahájen v roce 1849 a završen císařským patentem z roku 1850, jímž byl vydán rakouský notářský řád, který pojímá notářství jako státní instituci. „*Vzniku moderního notářství přispěl zánik patrimoniálních úřadů i celková reforma justičního systému.*“¹⁰ Rakouský notářský řád byl záhy nahrazen notářským řádem novým, z roku 1855, a ten opět v roce 1871 nahrazen dalším, v jehož podobě pod č. 75/1871 ř. z., platil až do vzniku samostatné Československé republiky. Do českého právního řádu byl tento předpis převzat v roce 1918 recepčním zákonem a zůstal v platnosti až do r. 1949, kdy byl zrušen zákonem o notářství č. 201/1949 Sb. z. a n.

*„Notářský řád z r.1871 stál na principu numerus clausus, a přístup do notářského stavu tedy nebyl otevřený. Notářem mohla být pouze osoba splňující předepsané podmínky, kterou do úřadu jmenoval ministr spravedlnosti.“*¹¹ Notář je definován jako správce státního úřadu notářství, ale není státním zaměstnancem, čímž

---

⁹ notářům bylo o rok později patentem povoleno zastupovat klienty u obchodních a směnečných soudů

¹⁰ Notářství v českých zemích do roku 1949. AD NOTAM: Jubilejní číslo k výročí k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 2-13, str. 5.

¹¹ Notářství v českých zemích do roku 1949. AD NOTAM: Jubilejní číslo k výročí k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 2-13, str. 9.

zachovává koncepci veřejného úředníka, jemuž stát – císař svěřuje určité kompetence přenesením části svého majestátu. „*Rakouské právo předepisovalo následující náležitosti pro dosažení notariátu: státní občanství, věk alespoň 24 let, svéprávnost, bezúhonnost, ukončené právnické studium, včetně složení tří státních zkoušek, čtyřletou předchozí praxi, z níž alespoň dva roky musely být konány u notáře, zbytek u soudu nebo u advokáta, a konečně domovské právo v obci patřící do obvodu působnosti konkrétního notáře.*“¹² Notář musel mít trvalé úřední sídlo, v němž mohl svůj úřad vykonávat, neboť listiny jím sepsané mimo obvod působnosti neměly moc veřejné listiny. Výkon notářského úřadu byl navíc neslučitelný s výkonem advokacie a placeného státního úřadu.

K zásadním změnám v oblasti notářství došlo po roce 1948, kdy byl přijat již zmíněný zákon č. 202/1949 Sb., o notářství, který se stal jakýmsi mezistupněm znárodnování notářství. „*Základní ideou byla náhrada svobodného notářství státním orgánem, jehož prostřednictvím by stát sám vykonával notářskou činnost a tím by jí měl pod naprostou kontrolou.*“¹³ Zákon zrušil notářské komory jako samosprávné organizace notářů a notáři se stali členy krajských notářských sborů, kterým museli odevzdávat veškeré příjmy ze své činnosti a kterými jim byla vyplácena periodicky odměna – notářství přestává být svobodným povoláním, neboť tak ztrácí svůj podnikatelský charakter. Dne 1.1.1952 došlo zákonem č. 116/1951 Sb. k zestátnění notářství, a tím funkce notáře jako svobodné povolání zanikla zcela. Notáři se svými zaměstnanci se stali státními zaměstnanci státních notářství, která byla zřízena v obvodech okresních soudů. Dohled nad výkonem státního notářství byl svěřen předsedovi okresního soudu a vrchní dohled vykonávalo ministerstvo spravedlnosti. Zákon rozlišoval činnost ve vlastním okruhu působnosti, a to především sepsování listin a dále činnost z pověření soudu, zejm. projednávání dědictví.

Důležitou změnou v organizaci a také kompetenci státního notářství přináší zákon č. 52/1954 Sb., který ruší jeho činnost z pověření soudu a odstraňuje dvoukolejnost tím, že převádí některé rozhodovací agendy v řízení nesporném, v čele s agendou dědickou, přímo do kompetence státního notářství. Rozlišuje se tak notářská

---

¹² KINDL, V., SKŘEJPEK M. a kol. *Právnický stav a právnické profese v minulosti*, upravené a rozšířené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 207. ISBN 978-80-7552-030-2

¹³ Doba státního notářství (1949-1992). AD NOTAM: Jubilejní číslo k výročí k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 13-16, str. 13.

činnost rozhodovací a činnost ostatní. Dále přechází dozor nad státním notářstvím na krajské soudy.

V souvislosti s přijetím nové socialistické ústavy a snahou o kodifikaci téměř všech oblastí práva, je přijat spolu s novým občanským zákoníkem a občanským soudním řádem zákon č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím, jímž bylo státnímu notářství svěřeno rozhodování v dalších agendách¹⁴, a tím potvrzena původní snaha o přeměnu notářství. Tímto zákonem tak byl završen proces přeměny nezávislé a nestranné instituce sloužící veřejnosti v orgán sloužící totalitní státní moci. V souvislosti se zvýrazněním role notářství byla úprava řízení o dědictví přesunuta z občanského soudního řádu do notářského řádu.

Nové právní úpravy se notářství dočkalo až v roce 1992 v souvislosti s jeho privatizací, kdy zákonem č. 264/1992 Sb. s účinností od 1.1.1993 došlo ke zrušení státních notářství a započal tak návrat k tradičním kontinentálním principům notářství. Na základě novely občanského soudního řádu byla přenesena rozhodovací pravomoc s výjimkou registrace smluv na soudy, vznikl soudní komisariát a registrační agenda byla přenesena na katastrální úřady. Byl přijat nový zákon č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád), který se stal právním podkladem pro novou organizaci notářství a obnovil notářství jako svobodné povolání z doby před jejím zestátněním. Rok 1993 se tak stává prvním rokem svobodného notářství, které setrvává do současnosti.

1.2. Notářství obecně

Jak již bylo řečeno výše, základním předpisem, který upravuje činnost notářů je zákon č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „NŘ“), který byl od té doby několikrát novelizován. Pro činnost notářů jsou však důležité i další právní předpisy,¹⁵ o kterých bude pojednáno v rámci dalších kapitol.

---

¹⁴ řízení o dědictví, řízení o registraci smluv, řízení o úschovách, řízení o umořování listin a řízení o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí

¹⁵ zejm. pak zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví

Notářství můžeme definovat jako *specifickou právní činnosti vykonávanou v rámci svobodného povolání, avšak pouze státem pověřenými osobami a na základě jim svěřených pravomocí, jejímž předmětem je poskytování právních služeb, a to zákonem předepsanou formou, v zákonem vymezených oblastech právních vztahů a za úplatu*.¹⁶ Posláním notářství je tak za působení zákonem stanovené veřejné osoby, která zkoumá a registruje vůli stran, vytvoření veřejného instrumentu, tedy aktu nadaného veřejnou vírou (fides publica), který v sobě nese důkaz o své správnosti. Osobou, která je zárukou, že se instrument realizuje v souladu se zákonnými předpisy je právě osoba notáře. „*Sepisování veřejných listin je bezpochyby hlavní náplní činnosti notáře, samou esencí notářské činnosti.*“¹⁷ Veřejné listiny jsou jedním z nejdůležitějších procesních prostředků procesní prevence. Notářská činnost má tak sloužit především prevenci sporů a právní jistotě. Při případném sporu leží důkazní břemeno na té osobě, která obsah veřejné listiny popírá (podrobněji dále v podkapitole 2.2.3.2 této práce s názvem „Notářský zápis jako důkazní prostředek v civilním řízení“).

Notářství je charakterizováno činností notáře. Notářskou činností rozumíme „*činnost, kterou vykonává notář v rozsahu, v jakém mu ji zákonodárce té které země svěřil.*“¹⁸ Rozsah této činnosti tedy není ve všech zemích stejný. Lze tak rozlišovat notářskou činnost v užším a širším slova smyslu. Za notářskou činnost v užším slova smyslu lze označit tzv. činnost listinnou neboli činnost ověřovací a osvědčovací, z důvodu toho, že její náplň tvoří právě ověřování podpisů, osvědčování právně významných skutečností, sepisování notářských listin, a další. V širším slova smyslu jí rozumíme takovou činnost, ve které je obsažen prvek soudní¹⁹ nebo správní.²⁰

Pojem notářské činnosti nám vymezuje notářský řád ve svých úvodních paragrafech. Dle § 2 NŘ se notářskou činností rozumí sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, přijímání listin a peněz do úschovy. Zejména kompetence k sepisování veřejných listin má zásadní význam, neboť představuje *zákonné zmocnění, na jehož základě notáři již*

---

¹⁶ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 13. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁷ KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. AD NOTAM 4/2014, s. 3-6, str. 3.

¹⁸ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace justice a právní služby*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. str. 161. ISBN 978-808-7071-68-7

¹⁹ např. řízení o pozůstalosti, řízení o úschovách či řízení o umořování listin

²⁰ např. vyměřování poplatků nebo spolupůsobení při evidenci nemovitostí

*přímo, bez dalšího, vykonávají státní pravomoci.*²¹ Mimo takto vymezenou činnost může notář v souvislosti s notářskou činností poskytovat další právní služby, které jsou vyjmenovány v § 3 NŘ a na základě dikce paragrafu následujícího vykonávat i jinou činnost, pokud tak stanoví notářský řád²² nebo zvláštní zákon²³, které tím nabízí zákonodárci možnost při tvorbě a schvalování jiných zákonů využít odbornosti notářů i v případech, na které případně notářský řád nepamatuje.

1.1.1. Notář a základní principy notářské činnosti

Notářem je fyzická osoba splňující předpoklady²⁴ podle notářského řádu, kterou stát pověřil notářským úřadem, přičemž notářským úřadem se rozumí soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem trvale spojený s místem výkonu této činnosti. Jelikož z dikce notářského řádu mohou být notáři pouze osoby fyzické, je výkon notářské činnosti osobami právnickými vyloučen. Notářský úřad je tedy spojen nejen s konkrétní fyzickou osobou – notářem a určen jeho jménem a příjmením, ale také s místem výkonu notářské činnosti, tedy se sídlem notáře, kterým je obvod příslušného soudu, jenž je určen při jeho jmenování.²⁵ Počet notářů je stanoven pevně a je označován pojmem numerus clausus. Tento princip zajišťuje v geografickém smyslu dosažitelnost notářů pro veřejnost. „*V opačném případě, pokud by volně působily vlivy konkurence, by dosažitelnost mohla být problematickou, neboť by pravděpodobně došlo k přirozené koncentraci notářů v místech s větší poptávkou po jejich službách.*“²⁶

---

²¹ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 9. ISBN 978-80-7400-181-9

²² Notářský řád tak stanoví např. v souvislosti s úkony notáře v rámci Centrální evidence závětí, Centrální evidenci manželských smluv či Rejstříku zástav.

²³ Jako příklad této jiné činnosti je možné uvést ověřování elektronických výpisů a potvrzení na kontaktních místech veřejné správy Czech POINT dle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, či provádění autorizované konverze dokumentů dle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ale také zápis či výmaz zástavní smlouvy do Rejstříku zástav, na který odkazuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁴ Dle § 7 odst. 1 jsou těmito předpoklady: státní občanství České republiky; plná svéprávnost; vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru práva získané v České republice, resp. Slovenské republice, v zahraničí na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána nebo které je dle zvláštních předpisů uznáno; bezúhonnost; pětiletá notářská praxe a složení notářské zkoušky.

²⁵ Územní princip se však uplatní pouze v řízení o pozůstalosti při pověřování soudního komisaře. Ostatní činnost může vykonávat nezávisle na zmíněném územním principu, proto může notář také například zavést úřední dny i mimo notářskou kancelář i mimo své sídlo.

²⁶ MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 149. ISBN 80-7179-457-0

Do notářského úřadu je notář jmenován ministrem spravedlnosti na návrh Notářské komory ČR na základě výsledků konkurzu na uvolněný či nově zřízený notářský úřad, který sama Notářská komora ČR vyhláší a organizuje. „*Skutečnost, že notář je do notářského úřadu jmenován státním orgánem – ministrem spravedlnosti, vystihuje hybridní charakter notářského povolání, tj. jmenování notáře státem na straně jedné a soukromý charakter povolání na straně druhé.*“²⁷ Ministr však nemůže jmenovat do notářského úřadu jiného uchazeče než toho, který byl Notářskou komorou ČR navržen. Notářská komora ČR je ve svém návrhu rovněž determinována výsledky konkurzu a nemůže tak navrhnout libovolného uchazeče, ale pouze a jenom vítěze konkurzu. Počet notářských úřadů určuje ministr spravedlnosti, přitom je vázán na konkrétní obvod příslušného okresního soudu. Další podmínkou je vyjádření Notářské komory ČR. „*Role Notářské komory je zde tedy jiná než v případě navrhování osob do notářských úřadů. Při stanovování počtu notářských úřadů Komora se k tomuto počtu jen vyjadřuje.*“²⁸

Notář je vnímán širokou veřejností jako úřední osoba, která je zárukou správnosti, zákonnosti a nestrannosti.²⁹ Aby mohl notář v této roli působit, musí být právním řádem stanoveny jistá pravidla a mantinely notářské činnosti. „*Při výkonu své činnosti se notář musí řídit určitými zásadami a principy, jež jsou buď přímo vtěleny do zákona nebo vyplývají z ducha příslušných právních předpisů.*“³⁰ Jejich důsledné dodržování je nezbytné k řádnému fungování a poslání notářství.

Prvním ze základních principů nutno jmenovat princip prevence, který vyplývá z již zmíněného poslání notářství, a to předcházení sporům a rovněž i k usnadnění procesu, pokud by ke sporu i přesto došlo. Notář totiž nemá sloužit zájmu konkrétního žadatele o notářský úkon, avšak zájmu obecnému, tedy aby v soukromoprávní oblasti nedocházelo ke zbytečným konfliktům. Jedná se o obecný zájem na tom, aby veškeré notářské úkony byly v souladu s právním řádem, což předpokládá znalost právního řádu, daného případu a osobní nezainteresovanost notáře v dané věci, čímž se dostávám

---

²⁷ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 59. ISBN 978-80-7400-181-9

²⁸ SCHELLEOVÁ, I. *Notářství*. 1. vydání. Zlín: Živa, 1994. Beckovy příručky pro právní praxi. str. 42. ISBN 80-901-7451-5

²⁹ BUREŠ, J. Odmítnutí úkonu, odpovědnost notáře, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 4, s. 18-21, str. 20.

³⁰ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace justice a právní služby*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. str. 162. ISBN 978-808-7071-68-7

k principům nezávislosti a nestrannosti notáře. Tyto principy také souvisí s již výše zmíněným principem numerus clausus, se soudně územní organizací notářství a též s pevným notářským tarifem.

Pojmy nezávislost a nestrannost notáře lze vysvětlit jako zájem notáře na tom, aby provedený úkon byl prostý imperfekcí, odolný v čase a nikoli závislý na konkrétní bezprostřední majetkové výhodě, které se notáři dostává od žadatele o notářský úkon. Důležitými předpoklady a také podmínkou naplnění těchto principů, je tedy absence jakékoli osobní a finanční zainteresovanosti na straně notáře. „*Zásada nezávislosti spočívá v tom, že ve své činnosti se řídí pouze zákonem, event. dalšími právními předpisy, tedy ve své činnosti postupuje nezávisle na státní či jakékoli jiné moci.*“³¹ Finanční motivace tak nehraje v kvalitě či kvantitě poskytování služeb notářem roli, jelikož výše úplaty je stanovena zákonem. Jak již však bylo zmíněno výše, notářská profese je profesí hybridní, neboť vykazuje rysy jak nezávislé a nestranné profese soudcovské, tak profese advokátské v případech, kdy notář působí na základě soukromoprávní dohody s klientem. Zásada nezávislosti tak neplatí bezvýhradně, neboť právě v případě poskytování právních služeb (právní pomoci) notářem je jeho zainteresovanost předpokladem efektivního poskytnutí právní služby konkrétnímu klientovi a v jeho výlučném zájmu. Nestrannost notáře pak můžeme chápat tak, že při notářské činnosti neznevýhodňuje žádného z účastníků právních vztahů, které jsou předmětem poskytované právní služby. V případě soudnictví obdobné principy zaručují, že soudce není osobně zainteresován v konkrétní věci, neboť je mu daná věc přidělena na základě předem daného rozvrhu práce a nemá možnost si ji vybrat. Tento princip by v zásadě měl platit i v notářství, kde je rozdělení práce dáno podle předem daného územního principu, čímž zajišťuje odpovědnost notáře za jeho obvod a měl by tak pomoci vyloučit osobní angažovanost notáře v konkrétní věci. „*Stejně jako soudy musí ve své rozhodovací činnosti dbát o to, aby právní věci týkající se jejich obvodu byly nestranně a nezávisle posouzeny, tak i notář má povinnost dbát o to, aby především záležitosti jeho obvodu byly včas a kvalitně vyřizovány.*“³² Tyto principy nezávislosti a nestrannosti notáře však neznamenají, že by notář neměl pružně vyhovovat poptávce

---

³¹ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 45. ISBN 978-80-7400-181-9

³² WAWERKA, K. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. *AD NOTAM*, 2003, roč. 9, č. 4, s. 90-91, str. 90.

po notářských úkonech, ba naopak, je jedním ze zcela nezbytných předpokladů jeho činnosti. „*Jde jen o to, aby prováděné úkony vždy také odpovídaly zákonům a principům nestrannosti a nezávislosti notáře.*“³³

Aby bylo zabráněno preferování určitých klientů na úkor jiných ze strany notáře podle jejich lukrativnosti a aby byla chráněna zákonnost notářské činnosti, stanoví notářský řád pravidla pro situace, kdy notář může či dokonce musí úkon, o jehož provedení je požádán, odmítnout. Obecně totiž platí zásada, že notář zpravidla poptávané úkony neodmítá, jelikož notářská činnost je „službou veřejnosti.“ „*Pro notáře by nemělo být z tohoto pohledu rozdílu mezi sepsáním notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu na straně jedné a sepsáním notářského zápisu o plné moci udělené osobou ve zdravotnickém zařízení v blízkosti sídla jeho kanceláře, která není schopna se dostavit do notářské kanceláře, na straně druhé.*“³⁴ Základní pravidla pro odmítnutí úkonu notářem obsahuje § 53 notářského řádu. Jako příklad, kdy je notář povinen požadovaný úkon odmítnout, je možné uvést případ, kdy je požadovaný úkon v rozporu se zákonem, dále kdy se jedná o úkon, na kterém je notář, jeho zaměstnanec či osoba notáři blízká zúčastněna na věci nebo případ, kdy notář již ve věci poskytl právní pomoc jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní pomoc žádá. Pokud se jedná o možnost notáře požadovaný úkon odmítnout, pak se dle odstavce 2 jmenovaného ustanovení jedná o situaci, kdy žadatel nesloží bez závažného důvodu přiměřenou zálohu na odměnu notáře – tato však záleží na uvážení konkrétního notáře, zda tak učiní či nikoli. Další možnosti či povinnosti odmítnutí úkonu notářem jsou možné, pokud tak stanoví notářský řád v některém ze svých ustanovení.³⁵

Kromě již zmíněného, pojmy nestrannost a nezávislost souvisí též s principem povinného členství v samosprávných orgánech. Tento princip zajišťuje nezávislost organizačním oddělením od státních institucí a je jím významně působeno v oblasti kontroly nad řádným a kvalifikovaným výkonem činnosti notářů.

---

³³ WAWERKA, K. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. AD NOTAM, 2003, roč. 9, č. 4, s. 90-91, str. 90.

³⁴ BUREŠ, J. Odmítnutí úkonu, odpovědnost notáře, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 4, s. 18-21, str. 20.

³⁵ Srov. § 53 odst. 1 písm. d). Pro ilustraci se jedná např. o § 73 odst. 2, § 74 odst. 4 notářského řádu.

Notářskou činnost vykonává notář za úplatu, přičemž výše a způsob odměny notáře se řídí již zmíněným notářským tarifem³⁶ a odměna za poskytnutí právní pomoci advokátním tarifem³⁷. Úlohou státu je stanovit úplatu za notářské služby pečlivě a uvážlivě, aby v zájmu nezávislosti a nestrannosti sice notáři byli dostatečně odměňováni, avšak, aby se tím jejich služby nestaly nedostupnými pro veřejnost. Odměna notáře musí být vyúčtována a zaplacená vždy a notář tak nemůže poskytovat notářskou činnost bezúplatně. Odměna notáře je notářským tarifem stanovena pro všechny notáře stejně – za totožný úkon pro kteréhokoli klienta od kteréhokoli notáře je výše odměny stejná. Notář si tak odměnu nemůže stanovit ani dle svého uvážení ani dle stavu nabídky a poptávky, neboť jeho odměna je předem stanovena a musí se řídit vždy platnými právními předpisy.

Výše popsané tak můžeme shrnout následovně: Abychom mohli notářství charakterizovat jako nezávislé a nestranné, musí být konkurence mezi notáři omezena, a to za předpokladu, že fungují mechanismy (i) principu numerus clausus, (ii) hrazení fixně stanovené odměny, (iii) územního principu v činnosti notáře, kdy je notář odpovědný za uspokojování poptávky po všech notářských službách především v obvodu okresního soudu v němž byl do svého úřadu jmenován, kde má tak současně zajištěnou početnou klientelu. *„Smyslu své činnosti může notářství tedy dosáhnout jen tehdy, je-li nezávislé a nestranné, a nezávislé a nestranné může být notářství pouze tehdy, platí-li územní princip jeho činnosti, pevný notářský tarif a další zásady omezující sice plnou konkurenci mezi notáři, ale současně směřující k plnému, kvalitnímu, nestrannému a nezávislému uspokojování veškeré poptávky po notářských službách.“*³⁸

Jako další lze uvést princip poučovací a poradenský, který prostupuje celou činností notáře. Princip poradenský by se neměl omezovat pouze na otázky právní, nýbrž postihnout danou problematiku povšechně. Dále je pak potřebné uvést princip etiky, který vyplývá z celkového charakteru a povahy notářství, ač v právních předpisech *expresis verbis* zakotven není.

---

³⁶ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví

³⁷ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb

³⁸ WAWERKA, K. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. AD NOTAM, 2003, roč. 9, č. 4, s. 90-91, str. 91.

Notář je v notářské činnosti nezastupitelný. Může ovšem pověřit prováděním určitých úkonů³⁹ v rámci notářské činnosti své zaměstnance, vždy však v závislosti na jejich dosaženém vzdělání. Zaměstnance notáře definuje notářský řád jako pracovníky notáře a dělí je dle dosaženého vzdělání a praxe. V první řadě je jím notářský koncipient, který se následně po absolvování povinné notářské praxe a po úspěšném složení notářské zkoušky stává notářským kandidátem, čemuž odpovídá možnost notáře pověřit jej podstatně širším okruhem oprávnění. Notář si může ustanovit i svého zástupce pro účely trvalého zajištění dostupnosti notářských služeb v daném místě. Zástupcem může být právě notářský kandidát, který je u daného notáře v pracovním poměru. Zástupce může zastupovat notáře při výkonu činnosti notáře s výjimkou výkonu funkce insolvenčního správce v insolvenčním řízení. Dále může notář *písemně pověřit prováděním úkonů v činnosti notáře též tzv. „další pracovníky“ notáře. Ty NotŘ dělí, dle absolvované praxe a dosaženého vzdělání, na kancelářské pracovníky a notářské tajemníky.*⁴⁰ Kancelářský pracovník se notářským tajemníkem stává po jednorozční praxi u notáře složením kvalifikační zkoušky. Zmíněné další pracovníky notáře může notář pověřovat přiměřenými úkoly, pokud tyto nejsou vyhrazeny pouze notáři, notářskému koncipientovi či notářskému kandidátovi.

Zákon ukládá všem notářům povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem činnosti notáře. Pojištění garantuje schopnost notáře nahradit případnému poškozenému škodu. Dle § 57 notářského řádu notář odpovídá žadateli, klientovi nebo jinému účastníkovi za škodu, kterou způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře a zároveň za škodu způsobenou jeho zaměstnanci v souvislosti s výkonem činnosti notáře, kdy jediným liberačním důvodem je prokázání notáře, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možno požadovat. Naopak za škodu způsobenou notářem při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem odpovídá stát za podmínek stanovených v zákonu č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů. „*Stát totiž na notáře přenáší v některých oblastech svou pravomoc a notář ji tak vykonává*

---

³⁹ např. provádění vidimace, legalizace s výjimkou legalizací ve vztahu k cizině, vydávání opisů nebo výpisů z Rejstříku zástav, vydávání evidence z rejstříku trestů, provádění autorizované konverze dokumentů, přijímání a vydávání úschov, osvědčování právně významných skutečností, aj.

⁴⁰ BORSKÝ, D. Odborné vzdělávání v notářství. AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 6, s. 40-45, str. 41.

*jménem státu.*⁴¹ Stát tak odpovídá za úkony notáře jako soudního komisaře a za sepisování veřejných listin o právních jednáních a také za činnost notáře související se zápisem do veřejného rejstříku. Stát v těchto případech odpovídá poškozenému a sám má pak vůči notáři tzv. regres v plné výši poskytnuté náhrady.

Pro úplnost nutno dodat, že činnost notářů je neslučitelná s jinou výdělečnou činností⁴² s výjimkou správy vlastního majetku a s činností vědeckou, publikační, pedagogickou, tlumočnickou, znaleckou a uměleckou. Pokud by notář takovou činnost neslučitelnou s činností notáře vykonával, bude mu výkon činnosti notáře pozastaven ministrem spravedlnosti.

1.1.2. Profesní samospráva notářů

V České republice je notářská profese organizována na principu samosprávy. Orgány samosprávy jsou jednak notářské komory, zřízené na územním principu v obvodu každého krajského soudu, resp. Městského soudu v Praze, a Notářská komora České republiky. „*Rozdíl v jejich působnosti bývá vymezován tak, že zatímco územní notářské komory působí především dovnitř profese, Notářská komora České republiky působí především navenek.*“⁴³ Neplatí to ovšem stoprocentně, neboť NKČR např. vyhláší a organizuje průběh notářských zkoušek a konkurzy na obsazení volných míst.

Členství v územně příslušné notářské komoře je pro notáře povinné. Příslušná notářská komora tak sdružuje všechny notáře se sídlem v jejím obvodu, přičemž členství vzniká dnem jmenování notářem a zaniká jeho odvoláním nebo smrtí. Jejím úkolem je péče o řádný výkon notářských pravomocí. Nejvyšším orgánem notářské komory je kolegium, řídicím a výkonným orgánem prezidium, statutárním orgánem prezident a orgánem, který kontroluje plnění usnesení kolegia a činnost prezidia je pak revizní komise.

Notářskou komoru ČR tvoří všechny územní notářské komory. Má obdobné orgány jako územní notářské komory, avšak s tím rozdílem, že nejvyšším orgánem je

---

⁴¹ BUREŠ, J. Odmítnutí úkonu, odpovědnost notáře, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 4, s. 18-21, str. 20.

⁴² přičemž je důležité, zda takovou činnost vykonává za účelem výdělku, nikoli zda výdělku skutečně dosahuje

⁴³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 161. ISBN 978-80-7502-076-5

namísto kolegia sněm, jež tvoří delegáti jednotlivých komor a prezidenti. Navíc zde působí kárná komise, jejíž podrobnosti o činnosti stanoví kárný řád.

„Prostředkem ke zjišťování případných nedostatků a kárných provinění v rámci notářského stavu, je dohled. Subjekty dohledu jsou podle zákona Ministerstvo spravedlnosti (tzv. státní dohled) a notářská samospráva, tedy Notářská komora České republiky (NKČR) a jednotlivé notářské komory.“⁴⁴ Zatímco Ministerstvo spravedlnosti vykonává dohled pouze nad notářskou činností dle § 2 NŘ, vykonává notářská samospráva dohled nad veškerou činností notáře, přičemž NKČR vykonává ještě dohled nad činností notářských komor. „Dohled se provádí zejména kontrolou spisů, listin, předmětů úschov a evidenčních pomůcek notáře.“⁴⁵ U drobných pochybení či nedostatků přichází v úvahu udělit notáři výtku orgánem, který dohled vykonává. Kárná komise provádí kárná řízení a hraje tak významnou roli v případě, že se notář, notářský kandidát nebo notářský koncipient dopustí provinění spočívajícího v závažném nebo opětovném porušení povinností vyplývajících z notářského řádu nebo pokud byla jejich chováním závažně nebo opětovně narušena důstojnost notářské profese. Za kárné provinění pak lze uložit některé z kárných opatření vyjmenovaných v § 48 odst. 3, 4 a 5 NŘ.

---

⁴⁴ BUREŠ, J. Odmítnutí úkonu, odpovědnost notáře, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 4, s. 18-21, str. 21.

⁴⁵ ustanovení § 46 zákona č. 358/1992 SB. o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

2. Notářská činnost a civilní proces

Občané mají osobu notáře spojenou nejčastěji s ověřováním podpisů (tzv. legalizace) nebo ověřováním listin (tzv. vidimace). O dalších činnostech notáře, natož pak těch souvisejících s civilním procesem, mají povědomí slabší, navzdory tomu, že sféra činnosti notáře má velmi široký rozsah. Proto se v následujících kapitolách věnuji právě činnostem notáře, které souvisí s civilním procesem, neboť tyto zastávají v našem právním řádě velice rozmanitou a důležitou roli.

Civilní proces lze definovat jako *soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům*.⁴⁶ Jinými slovy jej lze charakterizovat jako nezbytnou regulaci ústavně zaručeného práva na soudní ochranu. Jedná se o jeden z druhů soudního řízení, jehož cílem a úkolem je zajištění právní jistoty a ochrana soukromoprávních vztahů, tedy vztahů, ve kterých figurují rovnoprávné subjekty.

Hlavním posláním notářství je zejména zajištění právní jistoty v soukromoprávní oblasti a princip prevence, tedy předcházení sporům. V rámci civilního procesu a v souvislosti s ním, vystupuje notář v různých rolích.

Jádrem celé činnosti notáře ve vztahu k civilnímu procesu je jeho působení v roli soudního komisaře a při sepisování notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti, při kterých se nejvíce projevuje zásada nestrannosti a princip prevence sporů.

V řízení o pozůstalosti, je notář pověřen, podle předem stanovených pravidel, soudem prvního stupně jako soudní komisař, aby řízení o pozůstalosti provedl. Všechny úkony, které soudní komisař v rámci tohoto řízení činí, jsou považovány za úkony soudu.

V případě sepsání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti podle zákonných pravidel, se tento zápis může stát titulem pro výkon rozhodnutí (exekučním titulem). Jestliže pak osoba povinná nesplní svoji povinnost, ke které se v zápisu zavázala, řádně a včas, nemusí se oprávněný svých práv domáhat nejprve v soudním řízení nalézacím, ale může se svojí pohledávkou rovnou přistoupit k soudnímu řízení

---

⁴⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 34. ISBN 978-80-7502-076-5

vykonávacímu (exekučnímu). V této roli tedy notář neovlivňuje pouze řízení nalézací, ale právě i vykonávací (exekuční), když v rámci předcházení sporů sepíše některý z typů notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti podle ustanovení § 71a až 71c NŘ, v němž se účastníci dohodnou předem na případném řešení sporu a takový zápis se pak může rovnou vykonat, aniž by mu muselo předcházet řízení nalézací. Tento institut tak významně usnadňuje proces řešení sporů mezi účastníky a významně ulehčuje soudní soustavě.

Výše uvedeným činností notáře se věnují dvě následující podkapitoly této práce, a to nejprve postavení notáře v řízení o pozůstalosti a poté notářským zápisům se svolením k vykonatelnosti.

2.1. Notář a řízení o pozůstalosti

Řízení o pozůstalosti je řízením nesporným, a jako takové plní funkci preventivní – má za úkol především předejít porušení práva v budoucnu, čímž se liší od řízení sporného, které slouží k poskytnutí ochrany právní sféře, do níž bylo zasaženo.

Právní úpravu řízení o pozůstalosti s účinností od 1. 1. 2014 komplexně upravuje hlava III., část druhá zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Tento zákon reflektuje zavedení (staro)nových institutů (např. dědickou smlouvu nebo odkaz) i novou koncepci institutů stávajících (např. nepominutelný dědic). Předchozí právní úprava nazývala řízení o pozůstalosti řízením o dědictví, které bylo spolu s ostatními řízeními nespornými obsaženo namísto v samostatném zákoně v občanském soudním řádu. V zákoně o zvláštních řízeních soudních je pozůstalost pojata jako *„jmění zůstavitele k okamžiku zůstavitelovy smrti, resp. jako ta jeho část, která je způsobilá přejít na dědice jako na právního nástupce, zatímco dědictví je to z pozůstalosti, co skutečně připadá jako jmění osobě, která je dědicem. Pojem dědictví je tedy potřeba v novém procesním předpisu nahradit pojmem pozůstalost a řízení o dědictví nově nazývat řízením o pozůstalosti.“*⁴⁷ Od 17. 8. 2015 dále platí přímo aplikovatelné evropské nařízení⁴⁸, které dopadá zejména na otázku rozhodného práva a příslušnosti

⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

⁴⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení

v dědických věcech, v nichž se vyskytuje přeshraniční faktor a na otázku vzájemného uznávání a výkonu rozhodnutí a které zavádí nový institut evropského dědického osvědčení k usnadnění vypořádání dědictví s přeshraničními dopady.

Účelem řízení o pozůstalosti je uspořádat majetkové poměry zůstavitele – především vypořádat jeho majetkové poměry, potvrdit právní postavení dědiců, odkazovníků, věřitelů, příp. dalších osob, nebo provést likvidaci pozůstalosti. *„Účelu odpovídá průběh řízení o pozůstalosti, kdy soud, resp. notář v postavení soudního komisaře (§ 100 ZŘS), nejprve zjišťuje dědický titul (důvod nabytí dědictví), na jeho základě okruh dědiců (jejich subjektivní dědické právo), aktiva a pasiva pozůstalosti, obvyklou cenu pozůstalosti a další stanovené skutečnosti, které jsou předpokladem pro rozhodnutí o dědictví (podle § 185), ale například i likvidaci pozůstalosti.“*⁴⁹

V rámci tohoto zvláštního nesporného řízení se uplatňují některé zvláštní zásady. V prvé řadě se zde, na rozdíl od jiných soudních řízení, uplatňuje zásada neveřejnosti a pozůstalost se tak projednává bez umožnění přístupu veřejnosti. Dále se v tomto řízení uplatňuje zásada legálního pořádku, to znamená, že jednotlivé úkony v řízení na sebe logicky navazují v určitém předem stanoveném pořadí. S touto zásadou tak souvisí dvě základní funkce pozůstalostního řízení – funkce legitimační a funkce majetková. Legitimační funkce směřuje ke zjištění okruhu dědiců jako právních nástupců. Majetková funkce pak znamená, že v rámci řízení o pozůstalosti je zjišťován zůstavitelův majetek a dluhy. Dalšími zásadami jsou zásada oficiality a zásada vyšetřovací, o kterých je pojednáno podrobněji níže. Dědické právo je specifické v tom, že jak hmotněprávní vztahy, tak i procesní postup se řídí právem platným v době úmrtí zůstavitele.

Důležitým principem je princip obligatornosti dědického řízení, což znamená, že každé úmrtí fyzické osoby vede k zahájení dědického řízení, a to bez ohledu na to, zda o to dědici žádají či zda měla tato osoba nějaký majetek a dále princip ingerence státu do dědických právních vztahů, díky kterému může stát ovlivňovat uspořádání dědických vztahů. Z předchozího je jasné, že k nabytí dědictví přímo ze zákona dojít nemůže a že *„podmínkou pro nabytí majetku na základě dědění je uskutečnění zvláštního zákonem upraveného řízení, v němž soud, jako orgán státu, do jehož pravomoci je toto řízení*

---

⁴⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 395. ISBN 978-80-7502-076-5

svěřeno, provádí jednotlivé zákonem stanovené úkony v určeném pořadí. Výsledkem takového řízení je pak vydání usnesení, kterým je toto řízení skončeno.“⁵⁰ Vzhledem k historickým tradicím a mnohaleté zkušenosti notářů je v této oblasti notář pověřen soudem jak prováděním úkonů v řízení o pozůstalosti, tak rozhodováním v tomto řízení. Od 1. 1. 1993 je tak obnoven institut tzv. soudního komisariátu, kdy je sice řízení o pozůstalosti v pravomoci soudu, avšak jeho prováděním je pověřen notář.

2.1.1. Soudní komisariát

Úkony soudu prvního stupně⁵¹ v řízení o pozůstalosti provádí notář, jako soudní komisař, kterého tím soud pověřil. Jelikož jde v tomto případě o činnost veřejnou, při které vykonává notář přenesené pravomoci státu, mají tyto úkony povahu úkonů soudu. Notář však není v rámci pozůstalostního řízení oprávněn k úkonům výslovně vypočteným v § 100 odst. 2 ZŘS – nemůže žádat o poskytnutí právní pomoci v cizině, rozhodovat o vyloučení notáře a zaměstnanců notáře pro podjatost, zrušit rozhodnutí o pozůstalosti (§ 191 ZŘS), udělit předchozí souhlas se zpeněžením majetku patřícího do likvidační podstaty, které sám uskutečňuje (§ 231 ZŘS), rozhodnout o připadnutí majetku patřícího do likvidační podstaty státu (§ 237 ZŘS) nebo zastavit likvidaci pozůstalosti (§ 280 ZŘS). „*Přesto však i v těchto záležitostech připraví (je-li to třeba) všechny podklady pro usnesení a jiné rozhodnutí soudu a učiní návrhy na jejich znění. Je tomu tak proto, že má zpravidla k dispozici všechny potřebné informace a podklady.*“⁵² Soud si však může podklady připravit i sám. Takto bude soud jednat zejména v případech rozhodování o vyloučení notáře. Z uvedeného lze dovodit, že *všechny činnosti, které nejsou zákonem výslovně svěřeny pozůstalostnímu soudu, může provést pouze soudem pověřený notář (proto se také uvádí, že soudní komisariát je v pozůstalostním řízení tzv. obligatorní), leda z povahy věci plyne něco jiného.*⁵³

---

⁵⁰ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde, 2013. str. 111. ISBN 978-80-7201-931-1

⁵¹ a contrario řízení o opravných prostředcích provádí konkrétní odvolací či dovolací soud samostatně

⁵² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 397. ISBN 978-80-7502-076-5

⁵³ SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. str. 194. ISBN 978-80-7400-297-7

„Pověření notáře soudním komisařem je *conditio sine qua non* k tomu, aby mohl notář vůbec nějaké úkony v řízení o pozůstalosti vykonávat.“⁵⁴ O pověření notáře rozhoduje věcně a místně příslušný soud, který řízení o pozůstalosti zahájil, a to usnesením⁵⁵, které není třeba doručovat a proti kterému se nelze odvolat. „*Nic však soudu nebrání, aby tak učinil současně s usnesením o zahájení řízení, bylo-li řízení zahájeno bez návrhu, a to jedním rozhodnutím.*“⁵⁶ Soud při pověření konkrétního notáře nemůže postupovat podle své úvahy, nýbrž se musí řídit rozvrhem práce⁵⁷, který vydává na návrh příslušné notářské komory pro každý kalendářní rok předseda krajského, resp. v Praze městského soudu. „*Vzhledem k tomu, že soudem pověřený notář činí úkony jménem soudu a má při provádění těchto úkonů postavení soudce, platí i zde ústavní zásada, že nikdo nemůže být odňat svému zákonnému soudci, v tomto případě notáři, který podle předem stanovených pravidel má být pověřen úkony v určitém řízení (srov. čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené jako součást ústavního pořádku České republiky, usnesením předsednictva České národní rady pod č. 2/1993 Sb.)*“⁵⁸ Soudní komisař má při provádění úkonů v řízení o pozůstalosti všechna oprávnění, která přísluší soudu.

Notář ovšem nemusí veškeré úkony v řízení o pozůstalosti provádět osobně. Prováděním úkonů soudního komisaře může notář pověřit notářského kandidáta, notářského koncipienta či notářského tajemníka, kteří pak potřebné úkony mohou vykonávat na místo notáře a na jeho odpovědnost. Prováděním přípravných a dílčích úkonů v řízení může notář pověřit i jiného svého zaměstnance. „*Rozhodnutí notáře se však vydávají vždy jménem soudu, který notáře pověřil, s označením osoby, která je vyhotovila. Jiné osoby než pověřený notář*⁵⁹ *nemohou samy vydávat rozhodnutí ve věci samé.*“⁶⁰ Rozhodnutí v pozůstalostním řízení činí soudní komisař formou usnesení.

---

⁵⁴ SVOBODA, KLÍČKA. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 206. ISBN 978-80-7400-266-3

⁵⁵ Za účinnosti předchozí právní úpravy, bylo pověření notáře činěnou formou pouhého opatření.

⁵⁶ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 262. ISBN 978-80-7478-869-7

⁵⁷ hlediska rozvrhu práce musí být stanovena předem – ve větších obvodech může být kritériem datum narození zůstavitele, v menších pak např. místo bydliště zůstavitele; rozvrh práce je veřejně přístupný, každý má právo do něj nahlížet a pořídit si výpisy a opisy

⁵⁸ MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 207. ISBN 978-80-7502-122-9

⁵⁹ či jeho zástupce nebo náhradník

⁶⁰ SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. str. 194. ISBN 978-80-7400-297-7

Usnesení ve věci samé tak může vydat pouze notář, zatímco ostatní usnesení mohou vydávat také notářští kandidáti, notářští koncipienti a notářští tajemníci. Úkony soudního komisaře se zaznamenávají ve formě protokolu nebo zvukového či zvukově obrazového záznamu, není-li zákonem stanovena forma protokolu.⁶¹

Notář i jeho zaměstnanci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o všem, o čem se dověděli v souvislosti s prováděním úkonů v řízení o pozůstalosti. Této povinnosti mohou být zproštěni pouze předsedou okresního soudu, u kterého probíhá nebo probíhalo řízení o pozůstalosti v prvním stupni. Pověření notáře soudním komisariátem nemusí být definitivní – může být po zjištění rozhodných okolností zrušeno, je-li tu nebezpečí, že věc nebude rozhodnuta v přiměřené době, a byl-li notář na možnost zrušení pověření soudem písemně upozorněn nebo může být notář či jeho zaměstnanec z provedení úkonu soudního komisaře soudem vyloučen v případě existence pochybnosti o nepodjatosti. Námitku o podjatosti lze uplatnit přímo u notáře nebo u soudu. „*Rozdíl mezi zrušením pověření a vyloučením je nasnadě. Ke zrušení pověření může dojít jen na základě pochybení ze strany notáře, zatímco k vyloučení dojde na základě skutečností objektivních spočívajících v poměru notáře k účastníku řízení nebo k projednávané věci.*“⁶² Pokud k jednomu z těchto případů dojde, soud usnesením na základě rozvrhu pověřil notáře jiného. Ve svém § 102 také upravuje ZŘS institut tzv. převzetí věci, díky kterému v případě, že nastane ve výkonu soudního komisaře překážka na straně notáře, je umožněno převzít věc jiným notářem⁶³, o čemž soud další usnesení nevydává.

2.1.2. Průběh řízení o pozůstalosti

V závislosti na zásadě legálního pořádku můžeme základní podobu průběhu řízení o pozůstalosti popsat následovně těmito jednotlivými fázemi: zahájení řízení, předběžné šetření, zjišťování dědického práva a obvyklé ceny pozůstalosti, projednání

---

⁶¹ ust. § 103 odst. 5 ZŘS

⁶² SVOBODA, KLIČKA. Dědické právo v praxi, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 207. ISBN 978-80-7400-266-3

⁶³ Jedná se o případy, kdy soudem pověřený notář není zastoupen notářem společníkem ani notářským kandidátem. Pokud na místo notáře vstoupí nový notář jako jeho zástupce, náhradník nebo nový notář, považují se tyto osoby za notáře pověřeného podle § 101 ZŘS. Do spisu vedeného v pozůstalostním řízení se pouze založí listina, z níž uvedené převzetí vyplývá, a to podle § 74 vyhlášky ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb. ze dne 23. prosince 1991, o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

dědictví a rozhodnutí o něm. Každé pozůstalostní řízení je však individuální a jeho průběh se může u jednotlivých případů lišit.

Pozůstalostní řízení je ovládáno zásadou oficiality, což znamená, že místně příslušný okresní soud zahájí řízení i bez návrhu, jakmile se dozví, že fyzická osoba zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou. Takovou informaci se obvykle dozvídá jednak od matričního úřadu, který má vůči soudu ohledně těchto skutečností oznamovací povinnost, jednak od soudu, jenž vydal rozsudek prohlášení člověka za mrtvého a po právní moci toto pozůstalostnímu soudu oznámil. Řízení však může být zahájeno i na návrh. „*Zákon o zvláštních řízeních soudních dává jednoznačné vodítko, kdy má být podání doručené soudu považováno za návrh na zahájení řízení, jehož doručením soudu je řízení bez dalšího zahájeno, a kdy jde jen o podnět k zahájení řízení (v takovém případě musí soud vydat usnesení o zahájení řízení bez návrhu).*“⁶⁴ Řízení je zahájeno na návrh v případě, kdy je z návrhu patrné, že si návrhovač činí právo na pozůstalost jako dědic.

Všechny úkony, ke kterým dochází od zahájení řízení o pozůstalosti až do nařízení jednání k projednání věci se odehrávají v rámci předběžného šetření. Jeho účelem je provést *všechny úkony potřebné pro zjištění stavu zůstavitelova jmění a pro zjištění dědiců, odkazovníků, vykonavatele závěti, správce pozůstalosti a dalších osob, o jejichž práva a povinnosti v řízení jde.*⁶⁵ Je tomu tak proto, že soud má v době zahájení řízení a soudní komisař v okamžiku svého pověření k dispozici zpravidla pouze údaje uvedené v oznámení, na jehož základě bylo řízení zahájeno (nejčastěji v úmrtním listu, dále např. z oznámení nemocnice či Policie ČR, popř. v návrhu, zahajuje-li se řízení na návrh) a okruh dědiců a dalších osob, kterých se řízení o pozůstalosti týká, natož pak podrobné informace o majetku zůstavitele mu dosud známy nejsou.⁶⁶

Jakmile byl notář soudem pověřen prováděním úkonů v řízení o pozůstalosti a převzal od soudu dědický spis, učiní prvotní úkony⁶⁷, jejichž smyslem je právě zjistit informace ohledně dědiců zůstavitele, zůstavitelových tuzemských nemovitých věcech

---

⁶⁴ BARTOŠ, J. Nová procesní úprava dědického práva, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 6, s. 16-21, str. 17.

⁶⁵ ust. § 139 ZŘS

⁶⁶ MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou.* 1. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 264. ISBN 978-80-7502-122-9

⁶⁷ které zpravidla provádí pověření zaměstnanci

a zda zanechal zůstavitel pořízení pro případ smrti, které je evidováno v Evidenci právních jednání pro případ smrti, vedené Notářskou komorou ČR, případně pak u kterého notáře je pořízení pro případ smrti evidováno či u kterého okresního soudu je uloženo. Dále se provede vyhledávání v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu a v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu; mimo evidence vedené NKČR se pak jedná například o katastr nemovitostí, a další. „*Pokud má notář do dané evidence přímý přístup (např. prostřednictvím online aplikace Czechpoint), provede lustraci sám. Pokud přístup nemá, je oprávněn vyžadovat součinnost osoby, která evidenci vede, potřebnou k tomu, aby údaje zjistil (např. sdělení informací, vydání výpisu nebo i zřízení přímého přístupu k evidenci).*“⁶⁸

Po provedení prvotních úkonů je pro sepsání protokolu potřebné předvolat třetí osoby, které znají skutečnosti významné pro řízení nebo u sebe mají zůstavitelova pořízení pro případ smrti či jiné listiny. Protokol o předběžném šetření se sepisuje s osobou, o které lze předpokládat, že může poskytnout soudnímu komisaři alespoň základní údaje o zůstaviteli, jeho dědicích, majetku a dlužích, ze kterých bude možné vycházet pro další postup.⁶⁹ Nejčastěji je předvolána k výslechu ta osoba, která se postarala o zůstavitelův pohřeb, neboť právě u ní se předpokládá dostatečné obeznámení s majetkovými poměry zůstavitele, avšak osob může být předvoláno i více. „*Zákon o zvláštních řízeních soudních stanoví v § 141 povinnost každého, kdo zná skutečnosti významné pro řízení a rozhodnutí o pozůstalosti, nebo má u sebe listinu o pořízení zůstavitele pro případ smrti, aby je na výzvu sdělil nebo odevzdal soudu.*“⁷⁰ Takovým osobám ukládá předmětné ustanovení obecnou povinnost součinnosti.

Pro předběžné šetření je tak příznačné zjišťování informací z evidenčních systémů a seznamů a zjišťování relevantních skutečností pro pozůstalostní řízení od třetích osob. Zvláštní pravidla platí pro zjišťování stavu a obsahu listin, přičemž rozlišujeme, zda jde o zjištění veřejné či neveřejné nebo zda jde o pořízení pro případ smrti písemné či ústní.

---

⁶⁸ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 309. ISBN 978-80-7478-869-7

⁶⁹ MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 265. ISBN 978-80-7502-122-9

⁷⁰ WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ, K. *Zvláštní soudní řízení*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 80. ISBN 978-80-7478-683-9

Neveřejné zjišťování stavu a obsahu listin se týká výlučně těch listin⁷¹, které nebyly sepsány notářským zápisem nebo byly v úschově u jiné osoby než notáře a které byly předloženy v řízení o pozůstalosti. O takovém úkonu není třeba vyrozumívat žádné osoby, tzn., že se provede neveřejně. Pro listiny, které taxativně vypočítává § 143 ZŘS⁷² platí postup veřejného zjišťování stavu a obsahu listin. O takovém úkonu soud vyrozumí nejméně 15 dní předem osoby výslovně uvedené v ZŘS, které jsou ve věci zainteresovány, neboť jim v jeho důsledku svědčí dědické právo, nebo jim naopak již svědčit nebude. „*Veřejnost zjišťování nespočívá v tom, že by jednání před soudním komisařem (notářem) bylo za účasti veřejnosti, nýbrž v tom, že uvedené jednání se odehrává veřejně, tedy za účasti osob, kterým podle dosavadního stavu řízení o pozůstalosti svědčí práva na pozůstalost a jejichž účast v řízení o pozůstalosti nebyla ukončena (§ 143 ZŘS).*“⁷³ Veřejné zjištění se provádí zpravidla v notářské kanceláři u notáře, který má listinu v úschově nebo na jiném vhodném místě (tímto notářem nutně nemusí být soudní komisař, který řízení o pozůstalosti vede, a proto je nutná jejich vzájemná koordinace). V obou případech, tedy jak v případě zjišťování obsahu a stavu listin neveřejného, tak veřejného, budou obsahem protokolu informace ohledně toho, o jaký typ listiny se jedná, jak byla sepsána (zda vlastní rukou zůstavitele nebo jinak), zda se tak stalo za účasti svědků a jaký je jejich vztah k dědicům, dále údaj o tom, zda je listina poškozena či opravována, zda obsahuje skutečnosti zeslabující její věrohodnost a v neposlední řadě také údaj o datu listiny a identifikační údaje o osobách v listině uvedených.

V případě, že zůstavitel zanechal testament ústní, postupuje se specifickým způsobem. Především se nařídí ke zjištění jeho stavu a obsahu vždy obligatorně jednání. V pozůstalostním řízení se uplatňuje zásada vyšetřovací⁷⁴, přičemž zákon předepisuje důkazní prostředky, kterými má být stav a obsah takto učiněného pořízení zjišťován,

---

⁷¹ jde o listiny o pořízení pro případ smrti, o prohlášení o vydědění, o smlouvě o zřeknutí se dědického práva nebo o zrušení těchto právních jednání, o povolání vykonavatele závěti, o povolání správce pozůstalosti, o smlouvě o manželském majetkovém režimu nebo o příkazech, podmínkách nebo o jiných právních jednáních, které mohou mít význam pro nabytí pozůstalosti

⁷² jedná se o pořízení pro případ smrti, o prohlášení o vydědění, o smlouvě o zřeknutí se dědického práva nebo o zrušení těchto právních jednání, které nebyly sepsány ve formě notářského zápisu a které notář přijal do notářské úschovy

⁷³ SVOBODA, KLIČKA. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 219. ISBN 978-80-7400-266-3

⁷⁴ soud (soudní komisař) není vázán tvrzením účastníků ani důkazy, které navrhují, nýbrž z úřední povinnosti zjišťuje skutkový stav potřebný k vydání rozhodnutí a sám provádí důkazy dle vlastní úvahy

neboť je potřeba spolehlivě zjistit existenci a obsah takového zůstavitelova pořízení. V případě zjišťování obsahu pořízení pro případ smrti v ústní formě je tedy předepsáno provedení důkazu písemným záznamem o zůstavitelově poslední vůli pořízeným před svědky závěti (dle principu subsidiarity občanského soudního řádu, jde ve smyslu § 129 odst. 1 OSŘ o důkaz listinou) a nebrání-li tomu závažné okolnosti, vyslechnou se dále svědci, před nimiž projevil zůstavitel svoji poslední vůli. Tím není dotčena možnost provést další dokazování, zejména pokud provedení zákonem předepsaných důkazních prostředků nepovede ke spolehlivému zjištění. Svědky pořízení pro případ smrti soudní komisař vyslechné také v případě dalších právních jednání zůstavitele, které „*mají vliv na dědické právo, protože to vyžaduje náležité objasnění toho, zda listina opravdu vyjadřuje vůli zůstavitele. Upustit od takového dokazování lze jen tehdy, brání-li tomu závažné okolnosti nebo prohlásí-li všichni dědici, že na výslechu svědků netrvalí (zejména proto, že pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění nehodlají zpochybňovat)*“.⁷⁵

V rámci předběžného šetření může soudní komisař provést další opatření. Může tak zjistit, zda zůstavitel ustanovil vykonavatele závěti či správce pozůstalosti a pokud ještě nejsou činní (protože se své role neujali hned po smrti zůstavitele), vyrozumí je o jejich ustanovení a vyzve je k činnosti. Dalším opatřením může být závěra pozůstalosti (tzn. zajištění pozůstalosti před její zkázou nebo znehodnocením, např. uložením do úschovy soudního komisaře nebo do soudní úschovy), zákaz výplaty ze zůstavitelova účtu či vkladní knížky, zákaz plnění na pohledávky zůstavitele (které pak mohou činit dlužníci pouze do soudní úschovy) nebo odloučení pozůstalosti, ke kterému může dojít pouze na návrh věřitele rozhodnutím soudního komisaře (aby věřitel zabránil splynutí majetku dědice s majetkem děděným a vyhnul se tak možnosti ohrožení uspokojení své pohledávky v případě dědicova předlužení, neboť takto odloučená pozůstalost bude právě k uspokojení jeho pohledávky sloužit). „*Výsledkem předběžného šetření může být i zjištění vedoucí k zastavení řízení o pozůstalosti a tím k jeho skončení. Jde o případy, kdy by náklady řízení o pozůstalosti převýšily cenu majetku v pozůstalosti (pozůstalost je bez majetku, bez hodnoty nebo s nepatrnou hodnotou)*“.⁷⁶

---

⁷⁵ SVOBODA, KLIČKA. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 222. ISBN 978-80-7400-266-3

⁷⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 402. ISBN 978-80-7502-076-5

Proti usnesení o zastavení řízení o pozůstalosti ze zmíněných důvodů, není přípustné odvolání. Jde-li o případ zastavení pozůstalostního řízení z důvodu, že je pozůstalost bez hodnoty či s nepatrnou hodnotou, lze takový majetek vydat tomu, kdo se postaral o zůstavitelův pohřeb, pokud s nabytím tohoto majetku souhlasí, neboť má této osobě sloužit k uhrazení alespoň části nákladů, které vynaložila v souvislosti se zůstavitelovým pohřbem. „*Takovéto vydání majetku nepatrné hodnoty není děděním; slouží pouze k jakési náhradě výdajů, které osoba vynaložila na pohřeb zůstavitele. Proto se na osobu, již je majetek nepatrné hodnoty vydán, nevztahují žádná práva a povinnosti, které zákon spojuje s postavením dědice.*“⁷⁷

Nebylo-li řízení zastaveno, soud usnesením vyrozumí každého, o němž lze mít podle dosavadních výsledků za to, že je dědicem zůstavitele, o jeho dědickém právu. Jde o právně významný okamžik, neboť právě k okamžiku vyrozumění o dědickém právu se váže lhůta⁷⁸ pro odmítnutí dědictví. „*Nikdo nemůže být nucen k nabytí jakéhokoli práva. Dědicové jsou proto poučováni nejen o svém dědickém právu, ale i o právu jej odmítnout a o náležitostech a následcích odmítnutí.*“⁷⁹ Dědicové, kterým svědčí dědický titul, ale není známo, zda a kde žijí, tzv. neznámí dědicové, jsou k přihlášení vyzváni vyhláškou a ustanoví se jim opatrovník. Pokud se stane, že některá osoba, která se považuje za dědice, nebyla žádnou z forem vyrozuměna, může své dědické právo dle § 1671 OZ uplatnit až do pravomocného skončení řízení o pozůstalosti. Nutné je v této souvislosti poznamenat, že jelikož odkazovník není dědicem (§ 1477 odst. 2 OZ), není ani účastníkem řízení o pozůstalosti, má však vůči dědicům pohledávku na vydání určité věci. „*Jestliže by však pozůstalost měla připadnout státu jako odúmrtí, stanou se odkazovníci zůstavitelovými dědici (§ 1633 odst. 1 věta druhá nového občanského zákoníku a § 185 z. z. ř.) a jakožto dědici tedy budou i účastníky dědického řízení.*“⁸⁰

---

⁷⁷ BUREŠ, J. Stručný průvodce dědickým řízením. AD NOTAM, 2012, roč. 18, č. 3, s. 16-19, str. 17.

⁷⁸ Jedná se o 1 měsíční lhůtu, příp. lhůtu 3 měsíční, pokud má vyrozumívaný jediný bydliště v zahraničí. Z důležitých důvodů může být lhůta přiměřeně prodloužena.

⁷⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 403. ISBN 978-80-7502-076-5

⁸⁰ BARTOŠ, J. Nová procesní úprava dědického práva, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č.6, s. 16-21, str. 17.

Pozůstalost tvoří aktiva⁸¹ a pasiva.⁸² Zjištění jejich výše je jedním ze zákonných předpokladů řádného zabezpečení práva dědiců a věřitelů zůstavitele k zůstavenému majetku.⁸³ Aktiva se zjišťují ze soupisu pozůstalosti, ze seznamu pozůstalostního majetku nebo společným prohlášením dědiců a pokud takto aktiva zjištěna nebyla, pak je lze objasnit z údajů dědiců. Lze mít za to, že soudní komisař objasní aktiva pozůstalosti nejen z údajů dědiců, ale i z toho, co o majetku zůstavitele sám z úřední povinnosti zjistil vlastními procesními prostředky, a to především ve fázi předběžného šetření, popřípadě v dalších fázích řízení.⁸⁴ Pasiva lze pak objasnit z údajů dědiců. Zdrojem informací o zůstavitelových dlužích jsou v praxi velmi často zejména podání věřitelů, kteří do pozůstalostního řízení po zjištění smrti dlužníka přihlašují své pohledávky. Dle hmotného práva zásadně přecházejí na dědice dluhy v plném rozsahu. Této odpovědnosti může dědic čelit tzv. výhradou soupisu, díky němuž odpovídá za dluhy zůstavitele pouze do výše nabytého dědictví, o čemž musí být poučeni. Byl-li soupis proveden, má účinky pouze vůči dědici, který si soupis vyhradil. Na návrh dědice, který uplatnil výhradu soupisu, mohou být usnesením vyzváni věřitelé prostřednictvím úřední desky, aby ve stanovené lhůtě přihlásili své pohledávky. Uvedený institut konvokace věřitelů (svolání věřitelů) tak významně přispívá ke zjištění pasiv pozůstalosti. Konvokaci může navrhnout i ten, kdo pozůstalost spravuje. Věřitel, který svoji pohledávku řádně nepřihlásil, ztrácí právo na uhrazení vůči dědici v případě, že je pozůstalost vyčerpána uhrazením pohledávek přihlášeným.

Aktiva a pasiva, která tvoří pozůstalost jsou v řízení o pozůstalosti oceněna. Stanovuje se přitom jejich obvyklá cena, kterou se rozumí cena, za kterou by bylo možné v době zůstavitelovi smrti majetek prodat nebo jinak zpeněžit při dodržení regulace cenovými předpisy. Obvyklou cenu stanovuje soudní komisař usnesením, v odůvodněných případech může být stanovena znaleckým posudkem.

---

⁸¹ Aktiva pozůstalosti tvoří majetek zůstavitele, který vlastnil v den své smrti; pohledávky a majetková práva, která sice vznikla až po jeho smrti, avšak mají původ v právních skutečnostech, jež nastaly za jeho života, a která by mu patřila, kdyby nezemřel; právo na vypořádání společného jmění, které bylo zrušeno, zaniklo nebo bylo zůženo ještě za zůstavitelova života a dosud nebylo vypořádáno.

⁸² Pasiva tvoří dluhy zůstavitele, které měl v době smrti; dluhy, které mají původ v právních skutečnostech, z nichž by měl plnit zůstavitel, kdyby nezemřel; náklady pohřbu; náklady některých osob na zaopatření; další dluhy, které sice vznikly až po smrti zůstavitele, ale zákon stanoví, že je hradí dědicové nebo že se hradí z pozůstalosti, popř. že jsou pasivem pozůstalosti.

⁸³ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 362. ISBN 978-80-7478-869-7

⁸⁴ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 366. ISBN 978-80-7478-869-7

Předmětem řízení o pozůstalosti bude i manželské majetkové právo a povinnosti, resp. jejich vypořádání a právo na něj, a to pouze ve dvou případech. První možností je situace, kdy manželství zaniklo smrtí jednoho z manželů (resp. byl-li manžel prohlášen za mrtvého). V takovém případě dojde poté, co byla soudním komisařem určena obecná hodnota ceny majetku tvořícího SJM, k vypořádání zaniklého SJM dohodou dědiců a manžela, kterou soudní komisař schválí a pokud k dohodě nedojde, bude vypořádáno dle obecných pravidel občanského zákoníku v souladu s § 742 OZ. Druhou možností, za které bude SJM předmětem pozůstalostního řízení je situace, kdy společné jmění zůstavitele a jeho manžela bylo sice zrušeno, zaniklo nebo bylo zúženo již za zůstavitelova života, avšak nebylo do jeho smrti vypořádáno. V tomto případě bude předmětem řízení o pozůstalosti právo na vypořádání.⁸⁵

Jelikož je řízení o pozůstalosti řízením nesporným, mohlo by to navozovat dojem, že se jedná o řízení, ve kterém spory vzniknout nemohou. Avšak opak je pravdou a v průběhu řízení o pozůstalosti se mohou spory o dědictví objevit a mnohdy se i objevují. Nesporné řízení znamená jen to, že se v jeho rámci spory neřeší. „*Spor mezi dědici o dědické právo lze vyřešit pouze tehdy, jestliže může notář právně posoudit skutečnosti, které jsou mezi dědici nesporné. V takovém případě (po vyřešení právní otázky) soudní komisař usnesením rozhodne, kdo bude a kdo nebude nadále účastníkem řízení o pozůstalosti.*“⁸⁶ Pokud je ovšem potřeba prokázat skutečnosti mezi dědici sporné, odkáže soudní komisař usnesením toho dědice, jehož dědické právo se jeví jako nejslabší, aby své právo uplatnil žalobou u soudu ve sporném řízení, k čemuž mu určí lhůtu. Jestliže tedy dědická práva osob, které tvrdí že jsou zůstavitelovými dědici a svědčí jim tak některý z dědických titulů, vedle sebe nemohou obstát, vzniká spor o dědické právo. Pravidla pro postup při odkazování na sporné řízení upravuje občanský zákoník ve svém § 1673.

Obdobné platí pro spory ohledně aktiv nebo pasiv dědictví. Neshodnou-li se dědici, co všechno patří do aktiv a pasiv pozůstalosti, pak se ke spornému majetku a sporným dluhům v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíží. Spor mezi dědici, případně mezi dědici a třetími osobami následně řeší soud, u něhož probíhá řízení

---

⁸⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 403. ISBN 978-80-7502-076-5

⁸⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 406. ISBN 978-80-7502-076-5

o pozůstalosti v nalézacím sporném řízení. Pokud se ale jedná o situaci, ve které dědicové dluh, který je jednoznačně doložen například veřejnou listinou (pravomocným rozsudkem soudu apod.) popírají bez odpovídajícího důvodu, může být takový dluh soudním komisařem do pasiv pozůstalosti zařazen.⁸⁷

Dědické spory tak dle výše uvedeného mohou nastat v zásadě ve dvou otázkách. Za prvé ohledně otázky, kdo je dědicem a za druhé ohledně toho, co náleží do pozůstalosti. Tyto otázky se zároveň v řízení mohou objevit ve dvou rovinách, a to buď jako spor o právním posouzení nebo jako spor skutkový, přičemž se mohou vzájemně kombinovat.

Řízení o pozůstalosti je zásadně řízením s jednáním, a to neveřejným. Jednání se nemusí konat pouze v případech stanovených v § 183 ZŘS⁸⁸ a § 253 ZŘS⁸⁹. Při jednání soudní komisař seznamuje účastníky s rozsahem aktiv a pasiv zůstavitele, zjišťuje jejich stanoviska k projednávané věci, případně provádí dokazování.⁹⁰ Právo účastnit se jednání mají dědicové, vykonavatel závěti, další účastníci, jejichž práva nebo povinnosti budou projednávány a další osoby, jejichž přítomnost je třeba. Jednání směřuje k ukončení celého řízení o pozůstalosti ve věci samé.

Rozhodnutí o dědictví je vydáno tehdy, „bylo-li zjištěno dědické právo a pozůstalostní jmění, byla-li splněna zůstavitelova nařízení, nedošlo-li k nařízení likvidace pozůstalosti a bylo-li prokázáno, že byly splněny povinnosti vůči odkazovníkům, stanovené zákonem jako předpoklad pro potvrzení dědictví.“⁹¹ V rozhodnutí je potvrzeno nabytí dědictví osobě (osobám), jejíž dědické právo bylo potvrzeno (§ 185 ZŘS). Rozhodnutí o dědictví má deklaratorní povahu; konstitutivní rozhodnutí je vydáno pouze pokud dojde k dohodě dědiců, a to ve vztahu k právní úpravě poměrů mezi dědici a jejich odpovědnosti za dluhy. Právní mocí rozhodnutí

---

⁸⁷ MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 326. ISBN 978-80-7502-122-9

⁸⁸ Jednání není třeba nařizovat, má-li být rozhodnuto o zastavení řízení z důvodu toho, že zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo zanechal majetek bez hodnoty či jen nepatrné hodnoty; nabývá-li pozůstalost jediný dědic; nebo má-li pozůstalost připadnout státu proto, že nedědí žádný dědic.

⁸⁹ Jednání není třeba nařizovat ani v případě, že je třeba přezkoumat pouze jedinou pohledávku nebo pokud se věřitelé vzdali práva účasti na přezkumu pohledávek či s jejich přezkoumáním bez nařízení jednání souhlasí.

⁹⁰ SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, str. 396. ISBN 978-80-7400-297-7

⁹¹ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*, Praha: Linde, 2013. str. 131. ISBN 978-80-7201-931-1

o dědictví řízení o pozůstalosti končí. Výroky usnesení soudního komisaře týkající se dědictvého práva jsou závazné pro každého (srov. § 27 ZŘS). Ostatní výroky jsou závazné jen pro účastníky řízení a jejich právní nástupce (v tomto rozsahu též pro všechny soudy, správní úřady jiné orgány veřejné správy). Rozhodnutí o dědictví lze napadnout opravnými prostředky podle obecné úpravy v ustanoveních § 201 a násl. OSŘ a § 28 a násl. ZŘS (jedná se o odvolání, žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost a dovolání), přičemž zákon stanoví pro řízení o pozůstalosti zvláštní úpravu. Odvolání je tak nepřípustné proti usnesením, které jsou vypočteny v ustanovení § 129 ZŘS. Podmínky žaloby pro zmatečnost před soudem 1. stupně nebo před soudem odvolacím jsou dále stanoveny § 133 a § 134 ZŘS a dovolání je přípustné jen za předpokladů podle § 236 a násl. OSŘ a § 28 ZŘS.

V případě, že by se později objevila další aktiva a pasiva, umožňuje ZŘS dodatečné projednání pozůstalosti.⁹² Pro případ, kdy by se ukázalo, že je zůstavitel naživu, stanoví ZŘS zvláštní procesní postup – rozhodnutí o dědictví by v takovém případě bylo zrušeno a řízení o pozůstalosti zastaveno a soudní komisař by současně učinil všechna nezbytná opatření k obnovení práv a povinností zůstavitele.

2.1.3. Odměna notáře jako soudního komisaře

Obecně je pro stanovení odměny za činnost notáře nutné postupovat podle části osmé notářského řádu, který odkazuje na tzv. notářský tarif,⁹³ který obsahuje výši a způsob jejího vypočtu. Výše odměny notáře se stanoví podle sazby odměny za úkon nebo úhrn úkonů notářské činnosti určené pevnou částkou nebo procentuálně z hodnoty předmětu úkonu.⁹⁴

Odměna notáře jako soudního komisaře je upravena jak notářským tarifem, tak ZŘS. Notář má právo na odměnu za úkony, které v řízení provedl jako soudní komisař osobně nebo které z jeho pověření provedli jeho zaměstnanci, dále na náhradu hotových výdajů při tom vzniklých a pokud je plátcem DPH, tak ještě na náhradu za daň z přidané

---

⁹² Soud dědictví projedná jen tehdy, pokud bylo původní řízení o pozůstalosti zastaveno pro nedostatek majetku podle § 153, popř. §154 nebo pokud bylo původní řízení o pozůstalosti skončeno usnesením a některý z dědiců požádá o dodatečné projednání nově najevo vyšlého majetku. Objeví-li se však nově jen pasiva dědictví, soud dodatečné projednání dědictví nenařídí.

⁹³ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb. ze dne 29. května 2001, o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví

⁹⁴ ust. § 3 odst. 1 NŘ

hodnoty⁹⁵. Tyto položky pak tvoří náklady řízení k jejichž úhradě jsou povinni zůstavitelovi dědicové, příp. stát.⁹⁶

V případě, že notář provádí úkony v rámci dožádání, má tento notář právo na odměnu, náhradu hotových výdajů a daně z přidané hodnoty ve stejném rozsahu, jako kdyby je provedl v pozici soudního komisaře. Ustanovení § 107 odst. 2 ZŘS obsahuje jakési sankční opatření vůči notáři, kterému bylo pověření soudem zrušeno dle § 104 odst. 1 ZŘS, neboť takový notář nemá ze zákona právo ani na odměnu ani na náhradu za daň z přidané hodnoty z této odměny a má tak právo pouze na náhradu hotových výdajů.

Pro stanovení výše odměny soudního komisaře je třeba postupovat dle pravidel notářského tarifu, a to konkrétně dle části čtvrté. Základem odměny notáře je obvyklá cena aktiv pozůstalosti. Z takto určeného základu se odměna notáře vypočte postupem stanoveným v § 13 notářského tarifu. Výše odměny se určuje procentní sazbou, která je degresivní, jelikož se zvyšujícím se základem se tato sazba snižuje, přičemž minimální výše odměny činí 600 Kč a maximální 38 300 Kč, neboť částka přesahující 20 000 000 Kč se do základu odměny notáře nezapočítává.

V případě likvidace pozůstalosti je základem odměny výtěžek zpeněžení majetku tvořícího likvidační podstatu a pro stanovení výše odměny je třeba postupovat dle § 13a notářského tarifu, neboť procentuální hodnoty jsou stanoveny pro případ likvidace pozůstalosti odlišně od sazeb pro odměnu za projednání pozůstalosti. Minimální výše odměny činí 3 000 Kč, maximální pak 306 500 Kč.

Zvláštním způsobem se určuje odměna notáře v případě, kdy řízení bylo zastaveno, a to paušální částkou ve výši 400 Kč. Předcházelo-li zastavení řízení navíc vypořádání společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela, pak odměna notáře činí 2 500 Kč.

O odměně notáře rozhoduje soud zpravidla usnesením, kterým se řízení o pozůstalosti končí. Předpokladem je, že notář učinil všechny nezbytné úkony, které je

---

⁹⁵ dle sazeb stanovených v zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

⁹⁶ Náhrada nákladů v pozůstalostním řízení žádnému účastníku zásadně nenáleží (srov. § 23 ZŘS), avšak odůvodňují-li to zvláštní okolnosti případu nebo z důvodu zvláštního zřetele hodných může soudní komisař náhradu nákladů některému z účastníků přiznat (to však pouze těch, které byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti ostatním účastníkům pozůstalostního řízení).

povinen provést, aby řízení o pozůstalosti mohlo být ukončeno, a že vyúčtoval svou odměnu a hotové výdaje.

Co se týká náhrady hotových výdajů, má notář nárok na náhradu hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s prováděním úkonů v pozůstalostním řízení, kterými jsou například náklady spojené s doručováním písemností, poštovné, cestovní výdaje či náklady za získání údajů z informačních systémů.

Odměnu notáře lze přiměřeně zvýšit, pokud byly úkony v řízení o pozůstalosti mimořádně obtížné či časově náročné, nejvýše však o 100 %. Na okraj je pak možné dodat, že řízení o pozůstalosti v prvním stupni je osvobozeno od soudního poplatku.⁹⁷

2.2. Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti

2.2.1. Obecně k notářským zápisům se svolením k vykonatelnosti

Jednou z možností, která poskytuje věřiteli komfortní postavení vůči dlužníkovi, je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Tento institut totiž usnadňuje případné vymáhání dluhu, jelikož v případě prodlení dlužníka se splacením dluhu, se zápis jako veřejná listina stane, za splnění zákonných předpokladů, exekučním titulem dle § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu, resp. titulem pro výkon rozhodnutí dle § 274 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, aniž by se musel věřitel předtím zúčastnit mnohdy zdoluhavého nalézacího řízení před soudem. Jeho sepsání tak věřiteli poskytuje výhodnou výchozí pozici již na počátku závazkového právního vztahu, působí preventivně a současně výrazně usnadňuje případné nucené vymáhání nesplněného dluhu.⁹⁸ Proto je tato cesta zajištění pohledávek, resp. utvrzení dluhů, pro věřitele výhodná, a to nejen časově, ale též nákladově.⁹⁹

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti v sobě obsahuje závazek dlužníka, že pokud svůj dluh vůči věřiteli řádně a včas nesplní, stane se takový notářský zápis exekučním titulem. Osoba povinná tak v takovém notářském zápise svoluje k jeho

---

⁹⁷ ust. § 11 odst. 1 písm. e) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

⁹⁸ BUREŠ, J. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 2, s. 29-32, str. 29.

⁹⁹ NOVÁK P., IVANOVÁ V. Notářské zápisy s doložkou k přímé vykonatelnosti. Právní novinky, prosinec 2012, s. 2-3, str. 3.

vykonatelnosti. Uplatnění notářského zápisu jako exekučního titulu pak závisí zcela na osobě oprávněné, tedy na věřiteli.

Každý notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nejen potenciálně, jako každý jiný notářský zápis o právním jednání, ale přímo předchází sporu v nalézacím řízení u soudu, jelikož případný spor je předem vyřešen a nalézací řízení nepřipadá v úvahu. „Z tohoto důvodu je pravomoc notáře sepisovat notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti nejdůležitějším jeho vybavením pro plnění jeho základního úkolu, spočívajícího v procesní prevenci.“¹⁰⁰ Ze zmíněné charakteristiky tak vyplývá, že notář fakticky nahrazuje v takových případech úlohu soudu, k čemuž jsou nezbytné jednak princip nezávislosti notáře zakotvený v § 2 notářského řádu a jednak jeho povinnost úkon odmítnout v zákonem stanovených případech. Do konce roku 2012 připouštěl český právní řád možnosti zápisu k přímé vykonatelnosti dvě, a to nejen uskutečnění takového zápisu notářem, ale též formou zápisu exekutorského. Někteří autoři změnu právního řádu v tomto ohledu uvítali, jelikož právní úprava sepisování exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti zmíněné předpoklady nezávislosti a povinnosti stanovené úkony odmítnout neupravoval, což navozovalo významné otázky ohledně jejich ústavnosti.¹⁰¹ Hlavním důvodem zrušení této dvojkolejnosti byla oficiálně nesystémovost zařazení možnosti sepisování takových zápisů exekutorům. Zatímco notářům je svěřena pravomoc sepisovat veškeré veřejné listiny, včetně zápisů se svolením k přímé vykonatelnosti, exekutorům bylo svěřeno pouze sepisování jediného typu veřejné listiny, a to exekutorského zápisu se svolením k přímé vykonatelnosti. Dle důvodové zprávy byl podnětem pro novelizaci argument, že by „hlavní činností advokátů mělo být poskytování právní pomoci, notáři by se měli kromě svého působení v dědickém řízení především soustředit na sepisování veřejných listin a soudní exekutoři by se měli věnovat zejména nucenému výkonu rozhodnutí.“¹⁰² Pravomoc exekutorů tak byla v této oblasti zákonem č. 396/2012 Sb., zrušena a s účinností od 1.1.2013 již exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti nejsou možné.

---

¹⁰⁰ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 267. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁰¹ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 267. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁰² Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zvláštní část. K části druhé. K čl. III. K bodu 35 (§ 40 odst. 1 písm. d)).

V dnešní době představují notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti moderní trend vymáhání pohledávek. Jejich úprava je obsažena v ustanoveních § 71a, § 71b, a § 71c notářského řádu, a to ve třech formách.

První formou, obsaženou v § 71a odst. 1 NŘ, je notářský zápis o právním jednání dvou účastníků, ve kterém se účastník – budoucí dlužník zaváže splnit peněžitou pohledávku druhého účastníka – budoucího věřitele vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu.

Jako druhá forma, je upravena možnost jednoho účastníka jednostranně uznat peněžitou pohledávku vyplývající z již založeného právního vztahu, jak upravuje § 71a odst. 2 NŘ.

Třetí formou je dle § 71b NŘ v podstatě procesní dohoda ve formě notářského zápisu, ve které se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, přičemž tato pohledávka nebo jiný nárok již musí existovat v okamžiku sepsání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti.

Ustanovení § 71c NŘ neupravuje další formu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, ale upravuje existenci tzv. evropského exekučního titulu. Toto ustanovení prohlašuje notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti sepsané dle ustanovení § 71a a § 71b NŘ za splnění podmínek stanovených v přímo použitelném předpisu Evropské unie¹⁰³ za evropský exekuční titul.

Před přijetím tzv. souhrnné novely občanského soudního řádu, zákona č. 7/2009 Sb., prvé dvě formy notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, stejně jako existenci tzv. evropského exekučního titulu, v té době účinný notářský řád neobsahoval a exekučním titulem (titulem pro výkon rozhodnutí) tak nemohlo být vlastní hmotněprávní jednání, tedy např. kupní smlouva ve formě notářského zápisu. Bylo tak zapotřebí stávající právní úpravu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti novelizovat. *„Je totiž nedůvodné, neekonomické a zdržující, když vše potřebné pro výkon rozhodnutí nebo exekuci je již známo při uzavírání hmotněprávního úkonu, uzavírat další dohodu následně mimo tento úkon. Nehledě na to, že po uzavření například kupní smlouvy nebývá již kupující, jako dlužník nedoplatku kupní ceny,*

---

¹⁰³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

*mnohdy ochoten další dohodu uzavřít.*¹⁰⁴ Proto byly zavedeny nové formy takových notářských zápisů, aby takovým titulem mohlo být již samotné právní jednání, kterým se závazkový právní vztah zakládá. Dlužník tak může svolit k vykonatelnosti notářského zápisu buď již v zakládajícím hmotněprávním titulu nebo později svým hmotněprávním jednáním, kterým svůj závazek uzná. Jednostranné uznání pohledávek z již založených závazkových právních vztahů bylo hojně využíváno před zrušením jeho úpravy zákonem č. 30/2000 Sb. a tento způsob byl jako exekuční titul znovuzaveden až zmíněnou souhrnnou novelou o.s.ř.

2.2.2. Souvislost s výkonem rozhodnutí a exekucí

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je uveden v ustanovení § 274 odst. 1 písm. e) OSŘ a ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) EŘ jako jeden z exekučních titulů, když v takovém zápisu v okamžiku jeho sepsání dlužník svoluje k jeho vykonatelnosti. Jinými slovy dlužník souhlasí s tím, že pokud svoji povinnost řádně a včas nesplní, může být na tomto základě nařízen a proveden výkon rozhodnutí, resp. exekuce.

Vykonatelnost lze charakterizovat jako vlastnost, spočívající v možnosti přímé vynutitelnosti prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou.¹⁰⁵ Důležité je přitom rozlišovat stránku formální a materiální. Aby mohl být notářský zápis se svolením k vykonatelnosti později skutečně vykonán, musí splňovat obě tyto roviny vykonatelnosti, tedy jak požadavky formální, tak obsahové. Z pohledu formální stránky, musí exekuční titul splňovat požadavky na něj kladené právními předpisy, v případě notářského zápisu tedy notářským řádem. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti se stává formálně vykonatelným uplynutím doby plnění.¹⁰⁶ Z pohledu stránky materiální lze výkon rozhodnutí nařídit jen pokud rozhodnutí obsahuje označení osoby oprávněné a povinné, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen a určení lhůty ke splnění povinnosti, jak stanoví § 261a odst. 1 OSŘ (obdobně tak stanoví i § 52 odst. 1 EŘ pro případ exekuce).

---

¹⁰⁴ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 266. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁰⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 290. ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007

Z uvedeného vymezení podmínek vyplývá, že oprávněný v návrhu musí exekuční titul pouze formálně popsat a nikoli uvádět skutkové okolnosti, které ke vzniku exekučního titulu vedly, což je pak v souladu se smyslem exekučního řízení, které není řízením nalézacím, protože smyslem činnosti exekučního soudu není právo nalézat, ale vykonat (srov. § 251 ve spojení s § 274 OSŘ). Ačkoli pokud by měl být notářský zápis se svolením k vykonatelnosti vykonán, i když by oprávněný neměl na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, pak by se zcela jistě jednalo o postup zcela nezákonný. Proto pokud by byl výkon takového exekučního titulu, který nemá v hmotném právu oporu, přesto nařízen, je to nepochybně tzv. „jiným důvodem“ dle § 268 odst. 1 písm. h) pro který takový titul nelze vykonat.¹⁰⁷

Pokud notářský zápis neobsahuje všechny zákonem požadované náležitosti, pak nemůže být osoba oprávněná s vymožením své pohledávky u soudu nikdy úspěšná a „*bude-li soudní výkon rozhodnutí, jež tyto požadavky nesplňuje, přesto nesprávně nařízen, musí být výkon v každém stadiu řízení i bez návrhu zastaven.*“¹⁰⁸ Ovšem i sám povinný se může nařízením výkonu rozhodnutí (exekuce) bránit podáním návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) některým ze způsobů stanovených v § 268 odst. 1 OSŘ.

2.2.3. Notářský zápis obecně

Předtím, než bude pojednáno podrobněji o samotných jednotlivých druzích notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti, je nutné se pozastavit u notářských zápisů obecně a vysvětlit jejich podstatu, úpravu, náležitosti a použití.

V době 21. století dochází k soudním sporům v nebývalé intenzitě a množství. Soudní soustava je přetížena nesčetnými a mnohdy i zbytečnými spory, v důsledku čehož dochází k prodlužování soudních řízení a tím i ke snižování důvěryhodnosti celého systému. Proto je potřeba klást větší důraz na preventivní justici a sporům tak raději předcházet, než absolvovat zdlouhavé a mnohdy finančně náročné soudní řízení. Preventivní justici přitom nemůže být chápána jen mediace a konciliace, jejichž účelem je vyřešení již vzniklého sporu, ale právě a především, též notariát, který pomáhá

---

¹⁰⁷ SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. AD NOTAM, 2009, roč. 15, č. 5, s. 161-164, str. 162.

¹⁰⁸ SVOBODA, SMOLÍK, LEVÝ, ŠÍNOVÁ. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013. str. 884. ISBN 978-80-7400-506-0

sporům vůbec předejít. Význam veřejných listin tak stoupá na důležitosti více než dříve.¹⁰⁹ Důležitost sepisování veřejných listin o právních jednáních notářem byla již nastíněna v podkapitole 1.2. této práce. Jedná se o hlavní náplň výkonu notářství v souvislosti s uskutečňováním jeho principů, zejména pak zmíněného principu předcházení sporů, jelikož notář svojí činností působí *ex ante* jako osoba, jejíž přítomnost při právním jednání napomáhá předcházení sporům. Notář obohacuje právní jednání sepsaná formou notářského zápisu prvkem právní jistoty, ze kterého těží nejen přímo účastníci notářského úkonu, ale i osoby třetí, které s výsledkem takového úkonu přicházejí do styku.¹¹⁰ Veřejnou listinou tak mohou být právě notářské zápisy, za předpokladu dodržení zákonných podmínek.

2.2.3.1. Obecné náležitosti notářského zápisu

Notářské zápisy jsou upraveny v části šesté notářského řádu. Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti jsou sice upraveny v samostatném oddílu této části, a to v oddílu druhém s názvem „Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti“, je však nepochybné, že se jedná o notářské zápisy o právním jednání ve smyslu § 62, a tedy že na ně dopadá nejen zvláštní úprava v § 71a § 71b, ale i úprava obecná týkající se notářských zápisů. Pokud by listina vyhotovená notářem nespĺňovala, byť i jedinou stanovenou náležitost, nemůže být považována za notářský zápis a z toho důvodu nemůže být ani veřejnou listinou ve smyslu § 6 notářského řádu se všemi z toho vyplývajícími důsledky. Za tyto náležitosti je nutné považovat v případě notářských zápisů zejm. ustanovení § 58, § 59 a § 63 až § 69 NŘ. Z těchto důvodů je třeba nejprve pojednat o náležitostech notářských zápisů obecně, neboť tvoří také náležitosti notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti.

Základní obecnou náležitostí, která byla stanovena novelou notářského řádu, a to zákonem č. 7/2009 Sb., je sepsání každé notářské listiny v českém jazyce (§ 58).¹¹¹ Pokud se notářský zápis sepíše s někým, kdo jazyk, v němž se notářský zápis sepíše, nezná, je nutná aktivní přítomnost tlumočnicka. Tlumočnickem může být pouze osoba dle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, aby mohla být veřejná víra obsažena

---

¹⁰⁹ KLEIN, Š. Perspektivy vývoje notářství v 21. století. AD NOTAM, 2016, roč. 22, č. 3, s. 3-5, str. 3.

¹¹⁰ TLÁŠKOVÁ, T.: Proč mají notáři a notářské zápisy v dnešní době stále smysl, AD NOTAM, 2009, roč. 15, č. 1, str. 1-7, str. 1.

¹¹¹ do té doby obsahovalo ustanovení § 58 notářského řádu ohledně sepsání notářské listiny i jazyk slovenský

v notářském zápise spolehlivě chráněna. Je třeba, aby tlumočník přetlumočil nejen obsah notářského zápisu, ale i jednání účastníků a notáře o jeho obsahu i jednání související, jelikož jedině takto může být zajištěno, že byl příslušný notářský úkon učiněn platně, s náležitým poučením účastníků, s možností vyjádření vůle účastníků a uplatněním zásady nestrannosti notáře v plném rozsahu.¹¹² Výjimkou je pouze situace, kdy notář nebo jeho pracovník jazyk účastníka nebo svědka ovládá, přičemž znalost jazyka musí být na takové úrovni, aby vyhovoval zmíněným požadavkům na tlumočení. V takovém případě lze od přítomnosti tlumočnicka upustit.

Pokud je účastníkem někdo, kdo nemůže číst nebo psát, upravuje notářský řád zvláštní náležitosti takového notářského zápisu a v takovém případě se musí úkonu účastnit dva svědci.¹¹³ Svědky nemohou být dle § 66 notářského řádu osoby, které nejsou plně svéprávné, osoby nevidomé, neslyšící nebo němé a osoby, které nemohou číst nebo psát, osoby účastníkům blízké a osoby, které mají na právním jednání a jeho obsahu zájem nebo se jich jinak týká, a v neposlední řadě také pracovníci notáře, kteří notářský zápis sepisují. Svědky úkonu obstarává žadatel o notářský zápis a nestane-li se tak, notář musí takový úkon odmítnout. „*Svědkové úkonu nemusí být účastni celému jednání o obsahu notářského zápisu. Vždy však musí být přítomni při projevu účastníka o tom, co má být pojato do notářského zápisu, při jeho projevu, jímž schvaluje notářský zápis, a v době, kdy se tento účastník seznamuje s obsahem notářského zápisu, tedy v době, kdy mu je notářský zápis předčítán nebo si ho čte, může-li číst.*“¹¹⁴

Za situace, kdy je účastník neslyšící nebo němý, avšak může číst a psát, není potřeba účast svědků a účastník pouze vlastní rukou na již pořízený notářský zápis připíše, že jej četl a že jej schvaluje. Pokud však neslyšící nebo němý účastník (nebo hluchoněmý) číst nebo psát nemůže, musí být k úkonu přibráni nejen svědci¹¹⁵, ale i jeho důvěrník, který se s ním umí dorozumět. O osobě důvěrníka platí obdobně

---

¹¹² BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 259. ISBN 978-80-7400-181-9

¹¹³ Dle § 65 odst. 2 notářského řádu jejich přítomnost není třeba, jestliže má účastník schopnost seznámit se s obsahem právního jednání pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek a je schopen se vlastnoručně podepsat.

¹¹⁴ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 253. ISBN 978-80-7400-181-9

¹¹⁵ I zde platí, že přítomnost svědků není potřeba, je-li účastník schopen seznámit s obsahem právního jednání pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek a je schopen se vlastnoručně podepsat (viz § 67 odst. 3 notářského řádu).

podmínky pro osobu svědka s tou výjimkou, že důvěrníkem může být osoba účastníkovi blízká.

Další obecnou náležitostí obsahuje notářský řád v § 59, dle kterého musí být mj. výše peněžitého plnění, délka lhůt a spoluvlastnické podíly vypsány nejen čísly, ale též slovy, což je důležité poznamenat právě v souvislosti s notářskými zápisy se svolením k vykonatelnosti, kde je nutné výši pohledávky věřitele a dobu pro splnění závazku dlužníkem přesně určit; to vše z důvodu požadavku určitosti a srozumitelnosti.

Ustanovení § 63 notářského řádu upravuje tzv. zvláštní náležitosti notářského zápisu, které musí notářský zápis také splnit. Notářský zápis musí v první řadě obsahovat místo, den, měsíc a rok jeho vyhotovení. Je možné, aby byl notářský zápis po projevené vůli účastníka o tom, co má být do notářského zápisu pojato, sepsán na jiném místě, než kde k projevu vůli účastníka došlo, pokud bude následně účastníkovi, popř. jiným příslušným osobám umožněno jej po jeho přečtení schválit a podepsat. Jednota místa však musí být vždy dodržena pro čtení, schvalování a podpisy notářského zápisu.

Dále je nutné uvést jméno a příjmení notáře, který notářský zápis vyhotovil a jeho sídlo, stejně jako jméno a příjmení účastníků¹¹⁶, jejich zástupců, svědků, důvěrníků a tlumočnicků spolu s údajem o jejich bydlišti a datem narození; je-li účastníkem nebo zástupcem právnická osoba, pak se uvede její název, sídlo a identifikační číslo. Uvedení údaje o rodném čísle účastníků – fyzických osob, již od 1.7.2010 není potřeba.¹¹⁷

Další náležitostí notářského zápisu je prohlášení účastníků o tom, že jsou způsobilí samostatně právně jednat v rozsahu právního jednání o kterém je notářský zápis vyhotovován. Význam této náležitosti spočívá v tom, že pomáhá ke zmenšení pravděpodobnosti, že bude právní jednání učiněné ve formě notářského zápisu neplatné z důvodu nezpůsobilosti účastníků samostatně právně jednat.

Pro posílení důkazní síly listiny, je stanoven další požadavek, a to ověření totožnosti příslušných osob. Osoby prokazují svoji totožnost některým ze způsobů uvedenými v § 64 NŘ, tedy platným úředním průkazem nebo potvrzením totožnosti

---

¹¹⁶ Z ustanovení § 62 odst. 1 písm. c) notářského řádu lze dovodit, že pod pojmem účastník je nutné chápat účastníka právního vztahu nikoli účastníka na notářském zápisu, jelikož z takového pohledu by pak byli účastníky i svědci, důvěrníci a tlumočníci, což je z jazykového výkladu ustanovení vyloučeno, když jsou tyto osoby uvedeny v tomto ustanovení vedle účastníků. Účastníkem tak může být např. prodávající a kupující v případě kupní smlouvy či zapůjčitel a vydlužitel v případě zápůjčky.

¹¹⁷ Požadavek na uvedení rodného čísla byl zrušen zákonem č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech, a to na všech místech notářského řádu.

dvěma svědky, které notář zná osobně. V situaci, kdy zná tyto osoby notář osobně, ověřuje jejich totožnost na základě vlastního dřívějšího poznání a nemusí mu jejich totožnost prokazovat. Právnická osoba prokazuje svoji existenci ve většině případů výpisem z veřejného rejstříku, do kterého se zapisuje.

Konečně, notář formuluje do písemné podoby projevy vůle účastníků o tom, co má být do notářského zápisu pojato. Právě v této fázi notář nejvíce působí na účastníky notářského zápisu. „*Veden zájmem na procesní prevenci a zásadou nestrannosti by notář měl účastníkům navrhnout takové řešení, které by respektovalo zájmy obou stran na principu vzájemné výhodnosti, a tím minimalizovat hrozbu budoucích sporů.*“¹¹⁸ Důležité je však zdůraznit, že na rozdíl od notářského zápisu o osvědčení právně významné skutečnosti, v případě notářského zápisu o právním jednání notář nic neosvědčuje. Jedná se o samotné právní jednání účastníků právního vztahu, většinou smluvních stran, a notářský zápis tak není pořizován z vůle notáře, jelikož notář jej „pouze“ sepisuje podle vůle účastníků, jelikož předtím podal účastníkům právní poučení a shledal, že zamýšlené právní jednání neodporuje obecně závaznému právnímu předpisu; v opačném případě by požadovaný úkon musel odmítnout.

Před jeho schválením musí být notářský zápis účastníkům nahlas přečten buď notářem nebo si jej účastníci mohou přečíst sami. Na závěr připojí příslušné osoby své podpisy a notář nad to i úřední razítko.

Notářský zápis je tedy písemné právní jednání účastníků, jenž je vyhotoveno na základě jejich vůle jimi autorizovaným notářem, který ho schválí a stvrdí podpisem. Jsou-li přítomni svědci či důvěrník, uvede se důvod jejich přibrání v úvodu notářského zápisu. Zápis musí být srozumitelný, určitý a obsahovat jak náležitosti obecné, tak zvláštní.

V závěru notářského zápisu je třeba uvést doložku ohledně svědků, byli-li přítomni, obsahující jejich prohlášení, že byli přítomni po celou dobu projevu vůle účastníka o tom, co má být do zápisu pojato, při předčítání a jeho schválení účastníkem. Podobně v případě důvěrníka se do zápisu připojí prohlášení důvěrníka o tom, že němému nebo neslyšícímu účastníku, který neumí číst nebo psát, sdělil obsah notářského zápisu a že jej účastník schválil. Pokud se účastník s obsahem právního

---

¹¹⁸ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 247. ISBN 978-80-7400-181-9

jednání seznámil pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek, uvede se také tato skutečnost. V případě, že byla žadatelem o sepsání notářského zápisu osoba neznalá českého jazyka a notář nebo jeho pracovník byli naopak jazyka žadatele znalý, je v závěru zápisu nutné uvést doložku o tom, že byl účastníku obsah notářského zápisu přetlumočen a že s ním účastník souhlasí.

Jakmile byl notářský zápis přečten a účastníky schválen, je možné v úplném závěru přistoupit k podpisům. Účastníci nebo jejich zástupci, a pokud byli přítomni svědci či důvěrník, pak také oni, připojí svůj podpis. Jestliže byl přibrán tlumočník, tak ten kromě podpisu připojí ještě otisk svého úředního razítka. Sérii podpisů uzavře svým podpisem a úředním razítkem notář, který notářský zápis vyhotovil. Notářský řád nepožaduje legalizaci podpisů. Notářský zápis je vyhotovený v okamžiku, kdy splňuje všechny zákonem stanovené náležitosti včetně předepsaných podpisů. Nepodepíše-li listinu některý z účastníků, notářský zápis nevznikne. Pokud jsou všechny požadované náležitosti notářského zápisu splněny, pak je neprodleně po jeho pořízení uložen v kovové skříni pod uzávěrou v notářské kanceláři notáře, který ho sepsal.

Předností notářského zápisu je *„jistota, že jeho sepsání předcházelo jednání s rovnocenným právním poučením všech zúčastněných osob, analýza dostupných možných řešení a jejich výhod a nevýhod, eventuálně i rizik, výběr řešení nejvhodnějšího pro danou situaci, k němuž bylo dospěno po dohodě všech stran, pravděpodobnost, že by v budoucnu došlo ke sporu tedy byla snížena na minimum, a listina je správná i po formální stránce, v budoucnu tedy nehrozí její neplatnost z tohoto důvodu.“*¹¹⁹

Aby pak mohl být notářský zápis titulem pro soudní výkon rozhodnutí, musí dle Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 2020/98 splňovat formální náležitosti stanovené pro sepisování notářských zápisů o právních jednáních dle notářského řádu, obsahovat přesnou individualizaci osoby oprávněné a povinné, dále musí mít vyznačen právní důvod plnění, předmět plnění, resp. jeho přesný rozsah a obsah, přesně a určitě určenou dobu plnění, do které se osoba zavazuje předmět plnění osobě oprávněné poskytnout, a v neposlední řadě musí také obsahovat svolení osoby povinné

---

¹¹⁹ TLÁŠKOVÁ, T.: Proč mají notáři a notářské zápisy v dnešní době stále smysl, AD NOTAM, 2009, roč. 15, č. 1, str. 1-7, str. 6.

k vykonatelnosti takového notářského zápisu. Tyto náležitosti jsou společné pro všechny druhy notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti.¹²⁰

Pokud bude účastník nesprávně označen, avšak ze zápisu lze bez pochybností dovodit, komu bylo přiznáno právo či uložena povinnost, není tato skutečnost na újmu jeho materiální vykonatelnosti.¹²¹ Jestliže je skutečnost, na níž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá samotným obsahem notářského zápisu, nebude s popisem problém, jelikož postačí odkaz na příslušnou část. Pokud je však právním důvodem smlouva, která byla uzavřena mimo notářský zápis, je nutné ji dostatečně určitě identifikovat. V praxi je neproblematičtější obsahová náležitost týkající se předmětu a doby plnění, jelikož tento požadavek musí být naprosto jednoznačně určen. Tomuto okruhu otázek se věnují blíže podkapitoly této práce zabývající se podrobněji jednotlivými druhy notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti dle § 71a až § 71c. Konečně pak svolení zavázaného účastníka k vykonatelnosti musí být formulované jednoznačně a přesně. Takové svolení představuje nezbytnou podmínku k tomu, by mohl být notářský zápis exekučním titulem.¹²²

2.2.3.2. Notářský zápis jako důkazní prostředek v civilním procesu

Dle § 125 OSŘ mohou za důkaz sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Takovými důkazními prostředky mohou pak být mj. notářské zápisy a jiné listiny. „*Právo rozeznává dva druhy listin. Listiny veřejné, tj. listiny vydané orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listiny, které za veřejnou listinu prohlásí zákon, a listiny soukromé, tj. všechny ostatní listiny.*“¹²³

Občanský soudní řád definuje veřejnou listinu v § 134 jako listinu vydanou soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listinu, která je zvláštními předpisy prohlášena za veřejnou. Definicí veřejné listiny obsahuje duplicitně také občanský zákoník v § 567, který ji, podrobněji, definuje jako listinu vydanou orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listinu, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon. Jak již bylo vysvětleno v předchozích kapitolách,

---

¹²⁰ KŮRKA, V., SVOBODA, K. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*, 2. aktualizované vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, str. 109. ISBN 978-80-7478-374-6

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 757/2005

¹²² BUREŠ, J. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 2, s. 29-32, str. 31.

¹²³ KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. AD NOTAM, 2014, roč. 20, č. 4, s. 3-6, str. 3.

notářský zápis je dle § 3026 odst. 2 OZ a dle § 6 NŘ veřejnou listinou. Vše, co tedy platí pro listiny veřejné lze specificky vztáhnout i na notářské zápisy (vč. notářských zápisů o právním jednání).

Listiny soukromé jsou všechny ostatní listiny. „*Soukromou listinou je nejen dopis či dlužní úpis nebo smlouva sepsaná účastníky, ale i smlouva sepsaná advokátem, cenné papíry jako akcie, dluhopisy (nejde-li o státní dluhopis), směnky, šeky atd.*“¹²⁴

Veřejná listina je aktem nadaným veřejnou vírou umožňující založení dobré víry v její pravost a pravdivost. Pokud veřejná listina obsahuje všechny potřebné náležitosti, pořízené v nezávislém a nestranném prostředí a na požadované odborné úrovni, pak leží důkazní břemeno na tom, kdo obsah listiny popírá. Procesní dokazování tak v případě veřejné listiny zavádí tzv. „obrácené“ břemeno důkazní, jelikož je její pravost presumována, na rozdíl od listiny soukromé, které se musí ten, kdo se takové listiny dovolává, její pravost a také správnost dokázat.¹²⁵

Notářské zápisy se jako veřejné listiny uplatňují zejména v těch případech, ve kterých je dle státu žádoucí, aby bylo na pevně stanoveno, že právní skutečnost nastala a že je právní jednání nezpochybnitelné, to vše zejména v zájmu ochrany třetích osob.¹²⁶ Mimo zákonem stanovené povinnosti učinit jednání formou notářského zápisu, mohou účastníci právních vztahů použít tuto formu prakticky pro každé právní jednání.¹²⁷

Smyslem veřejné listiny o právním jednání, resp. notářského zápisu o právním jednání je pak na rozdíl od listiny soukromé právě to, že zakládá vůči každému plný důkaz o projevu vůle učiněné v takové formě.¹²⁸ Tím fakticky omezuje případné spory z právních vztahů takto vzniklých, a to z důvodu stanovení zákonné domněnky pravosti takové listiny. Odpovědí na výhody sepsání o právním jednání listinou veřejnou, je tedy zvláštní důkazní síla takových listin.¹²⁹ U listin veřejných, jsou-li shledány pravými, je pak obsah považován za pravdivý, dokud není prokázán opak. U listin soukromých lze

---

¹²⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 240. ISBN 978-80-7502-076-5

¹²⁵ Srov. § 565 OZ

¹²⁶ Např. formu notářského zápisu vyžaduje dědická smlouva dle § 1582 a násl. občanského zákoníku, povolání správce pozůstalosti (§ 1556 a násl. obč. zák.), smlouva mezi budoucím zůstavitelem a jeho dědicem v případě zřeknutí se dědického práva (§ 1848 obč. zák.), založení nadace (§ 309 a násl. obč. zák.) či založení smlouveného režimu společného jmění manželů (§ 716 a násl. obč. zák.).

¹²⁷ JINDŘICH, M. Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství. AD NOTAM, 2010, roč. 16, č. 1, s. 3-8, str. 7.

¹²⁸ ust. § 568 odst. 2 OZ

¹²⁹ KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. AD NOTAM, 2014, roč. 20, č. 4, s. 3-6, str. 4.

naopak jak její pravost, tak i pravdivost, tedy její obsah, zpochybnit pouhou námitkou, přičemž důkazní břemeno je na tom, kdo se listiny dovolává.

Jaký je v praxi rozdíl mezi soukromou a veřejnou listinou? Názorným příkladem může být situace, kdy v rámci sporného řízení proti sobě stojí soukromá a veřejná listina, které si navzájem odporují. Jelikož je důkazní síla veřejné listiny vyšší než důkazní síla listiny soukromé, ponese důkazní břemeno ten, kdo bude tvrdit skutečnosti, které jsou s veřejnou listinou v rozporu. Účastník, kterému svědčí veřejná listina, nemusí dokazovat ničeho. Veřejné listiny oproti listinám soukromým tak nabízejí nižší možnost zpochybnitelnosti.

Domněnku pravdivosti veřejné listiny a tím pádem i notářského zápisu, je možné vyvrátit pouze důkazem opaku (srov. § 134 OSŘ). Ustanovení § 133 OSŘ pak stanoví, že *skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka, jež připouští důkaz opaku, má soud za prokázánu, pokud v řízení nevyšel najevo opak*. Nepostačuje tedy pouhá námitka, pouhé formální popření, ale musí být prokázáno, že skutečnosti, které předmětná listina obsahuje, nejsou pravdivé, že to, co je v ní uvedeno neplatí. „*Obsah veřejné listiny nestačí jenom slovně odmítat, popírat nebo jinak uvádět či o něm pochybovat. To nestačí. Skutečnosti, které veřejná listina potvrzuje, platí, dokud ten, co o nich pochybuje, neprokáže, že tomu tak není. Nelze tedy jen pochybovat, nutno opak prokazovat, tedy snést důkazy; a to nebývá jednoduché.*“¹³⁰ To tedy znamená, že osoba, která se notářského zápisu dovolává nemusí dále činit nic a veškerá důkazní povinnost o popření pravosti a správnosti takového notářského zápisu je na odporujícím. Zmíněná zákonná právní domněnka tak na jedné straně ulehčuje dokazování tím, že je pravdivost notářského zápisu presumována, avšak pokud by snad opravdu notářský zápis trpěl vadami, je pro stranu, která jeho obsah popírá, mnohdy složité opak prokázat.

Co se týká notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti, je pak možné říci, že jejich sepsání pomáhá justičnímu systému ne tak, že by ulehčovalo procesní dokazování v rámci nalézacího řízení, ale tak, že ulehčuje již tak přetížené soudní soustavě vyřešením sporu předem, bez nutnosti nalézací řízení před soudem absolvovat. Pokud by však před exekučním soudem takový zápis neobstál ve vztahu k zákonem

---

¹³⁰ SVOBODA, KLIČKA. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 58. ISBN 978-80-7400-266-3

požadované kvalitě, bude jako exekuční titul zrušen. Proto je třeba klást zvýšený důraz při sepisování takového zápisu na všechny zákonem kladené požadavky.

2.2.4. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71a odst. 1 notářského řádu

V notářském zápise se svolením k vykonatelnosti podle nadepsaného ustanovení se účastník může zavázat, že peněžitý dluh vyplývající ze zakládaného závazkového právního vztahu splní a že pokud tuto povinnost řádně a včas nesplní, stane se takový notářský zápis exekučním titulem.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že se jedná o notářský zápis o právním jednání, kterým je závazkový právní vztah zakládán. Z toho tak plyne, že se nejedná o jednostranné prohlášení dlužníka, jak by se mohlo ze zákonné formulace („...ve kterém se účastník zaváže splnit peněžitý dluh...“) na první pohled zdát, ale že účastníky požadovaného notářského úkonu jsou účastníci dva, a tudíž že se jedná o dvoustranné právní jednání. K platnému pořízení tohoto typu notářského zápisu je tak zapotřebí dvou účastníků.

„Hmotněprávní jednání se svolením k jeho vykonatelnosti, o němž je sepsán notářský zápis podle § 71a odst. 1 notářského řádu, může stejně jako každé hmotněprávní jednání obsahovat podmínky a další vedlejší ujednání. Závazek dlužníka tak může být podmíněn poskytnutím plnění ze strany věřitele apod.“¹³¹ Otázkou však je, do jaké míry se mohou účastníci od hmotněprávního závazku odchýlit. Pokud budou takovým ujednáním práva povinného rozšiřována, pak takové odchýlení bude obecně možné, naopak odchýlení se výrazně v neprospěch povinného nemůže být akceptováno.

Ustanovení samozřejmě, jako pro všechny typy notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti, vyžaduje svolení dlužníka k vykonatelnosti takového notářského zápisu, pokud svůj dluh řádně a včas nesplní. Náležitost označení účastníků toto ustanovení duplicitně jako náležitost neuvádí, když povinnost jejich označení dle zákonných požadavků vyplývá z náležitostí notářského zápisu obecně. *„Bez takového*

---

¹³¹ POŘÍZEK, J. K zahájení exekuce na základě notářského zápisu obsahujícího podmínku. 2015.

*označení by nebyla splněna náležitost notářského zápisu podle § 63 a listina by neměla formu notářského zápisu.*¹³²

Co se týče předmětu plnění, „*může se jednat o množství různých smluvních typů, avšak nejčastěji půjde o kupní smlouvu, smlouvu o půjčce či smlouvu o úvěru. Pohledávka, na níž se bude vztahovat vykonatelnost takového notářského zápisu, však může být v tomto případě pouze peněžitá, tedy pohledávka na splacení kupní ceny, pohledávka na vrácení půjčky, resp. úvěru s příslušenstvím.*“¹³³ Předmět plnění se jako náležitost tohoto typu notářského zápisu výslovně neuvádí, jelikož z obsahu ustanovení jasně vyplývá, že předmětem budou vždy jen prostředky peněžité odpovídající výši pohledávky, přičemž se může jednat i o pohledávku budoucí.

Náležitostmi uvedenými tímto ustanovením výslovně jsou výše pohledávky a doba plnění. A právě s těmito dvěma náležitostmi bývá v praxi spojeno mnoho interpretačních potíží, ke kterým se vyjadřuje ve značné míře i judikatura Nejvyššího soudu ČR a v některých svých nálezech také Ústavní soud.

Co se týče požadavku stanovení výše pohledávky, ta musí přesně odpovídat takové výši pohledávky, ke které se dlužník v závazkovém právním vztahu zakládaném notářským zápisem zavázal. Pokud by výše plnění nebyla vymezena přesnou výší, ale pouze její maximální hranicí, nemůže být notářský zápis s takto neurčitě vymezenou pohledávkou materiálně vykonatelným exekučním titulem.¹³⁴

Dobu plnění lze chápat jako dobu stanovenou pro splnění závazku, která musí být stanovena určitě a přesně, jelikož se *tím současně vymezuje doba, po jejímž marném uplynutí může oprávněná osoba podat návrh na nařízení exekuce, neboť notářský zápis se svolením k vykonatelnosti se stává formálně vykonatelným uplynutím doby plnění.*¹³⁵ Není-li v notářském zápise se svolením k vykonatelnosti uvedeno dokdy má být osobou povinnou plněno, pak takový zápis nemůže být materiálně vykonatelný.¹³⁶ Doba plnění nesmí být sjednána tak, aby uplynula již k okamžiku podpisu notářského zápisu se

---

¹³² BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 268. ISBN 978-80-7400-181-9

¹³³ BUREŠ, J. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 2, s. 29-32, str. 30.

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 20 Cdo 2685/2003

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. července 2004, sp. zn. 20 Cdo 928/2003

svolením k vykonatelnosti účastníky,¹³⁷ natož aby doba plnění uplynula ještě před jeho sepsáním, když povinný svoluje k vykonatelnosti teprve – a pouze – pro případ, že to, k čemu se zavázal, nesplní řádně a včas, tj. že v budoucnu nastane absence solučního jednání.¹³⁸ Takové notářské zápisy vykonatelné být nemohou.

2.2.5. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71a odst. 2 notářského řádu

V případě notářského zápisu sepsaného podle § 71a odst. 2 NŘ se na rozdíl od ostatních typů notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti jedná o jednostranné právní jednání, ve kterém účastník uzná svoji peněžní pohledávku z již založeného závazkového právního vztahu. Z uvedeného ustanovení je zřejmé, že účastníkem tohoto notářského zápisu je pouze dlužník a věřitelova přítomnost při jeho sepsání tak není nutná. Proto je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsovaný podle tohoto ustanovení hojně využíván bankami a jinými úvěrovými institucemi, neboť při jejich sepsování odpadá nutnost součinnosti z jejich strany.¹³⁹ Jelikož věřitel není účastníkem tohoto typu notářského zápisu, pak předmětné ustanovení stanovuje požadavek uvedení osoby věřitele.¹⁴⁰

Součástí notářského zápisu sepsaného podle § 71a odst. 2 NŘ musí být právní důvod dluhu, tedy skutečnosti, na kterých se pohledávka zakládá (např. smlouva o úvěru). Ustanovení omezuje předmět plnění, stejně jako notářský zápis sepsaný podle odst. 1 stejného ustanovení, jen na pohledávky peněžité. Dlužník v něm jednostranně uznává svůj dluh, co do důvodu a výše ve smyslu § 2053 OZ, a svoluje k jeho případné vykonatelnosti.¹⁴¹ Uznává-li dlužník více dluhů, musí nepochybně určit, které jednotlivé dluhy (co do důvodu i výše) uznává a slibuje zaplatit.¹⁴² Podstatné není, zda se jedná o pohledávku splatnou či ještě nikoli, avšak musí se jednat o pohledávku již existující. Tak například, je-li právním důvodem smlouva o úvěru, ve které se věřitel teprve

---

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. listopadu 2002, sp. zn. 20 Cdo 533/2002

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 20 Cdo 207/2004

¹³⁹ BUREŠ, J. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 2, s. 29-32, str. 30.

¹⁴⁰ Požadavek na uvedení osoby dlužníka pak vyplývá opět z obecného ustanovení § 63 NŘ.

¹⁴¹ Svolení k vykonatelnosti notářského zápisu totiž samo o sobě není uznáním závazku a z toho důvodu nemá žádný vliv na běh promlčecí doby. Proto sepsání notářského zápisu dle § 71a odst. 2 závazek uznání dluhu musí takové uznání obsahovat, a od jeho sepsání pak počíná běže nová, deseti letá, lhůta.

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2004, sp. zn. 32 Odo 376/2003

zavazuje peněžní prostředky poskytnout za určitých podmínek, avšak ještě dlužníku vyplaceny nebyly, nemůže se taková dohoda stát exekučním titulem podle tohoto ustanovení. V takovém případě by se taková smlouva o úvěru mohla stát exekučním titulem, jen pokud by byla pořízena dle § 71b NŘ jako dohoda (viz podkapitola 2.2.6. této práce s názvem „Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71b notářského řádu“).

Další obsahovou náležitostí je výše dluhu a lhůta pro zaplacení dluhu. Jako nevýhoda tohoto typu notářského zápisu se může jevit fakt, že vzhledem k tomu, že účastníkem je v tomto případě pouze jedna ze stran, nelze nikterak tuto lhůtu, stanovenou v již založeném právním vztahu, měnit. *„Doba plnění uvedená v uznání pohledávky tedy musí být totožná s dobou plnění stanovenou v hmotněprávním titulu. Měla-li by se změnit doba plnění, bylo by to možné jen na základě změny právního důvodu dohodou dlužníka a věřitele, na kterou by teprve navazovalo takové uznání jako exekuční titul.“*¹⁴³

2.2.6. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti dle § 71b notářského řádu

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepisovaný podle § 71b NŘ je nejčastěji používanou formou notářských zápisů tohoto typu, když před tzv. souhrnnou novelou o.s.ř. existoval jako jediná možnost sepsání notářského zápisu ve kterém bylo možné svolit i k jeho vykonatelnosti. Jedná se o dohodu, ve které se účastník zaváže splnit pohledávku či jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, a ve které tento účastník současně svolí, aby se tento notářský zápis stal exekučním titulem a aby byl podle takového zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce) pro případ, že svoji povinnost řádně a včas nesplní.

Dohoda uzavřená podle § 71b tedy předpokládá již existující právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem. Lze však mít za to, že půjde i o závazkový právní vztah vznikající současně vedle této dohody. Vycházíme-li dále z judikatury Nejvyššího soudu ČR, konkrétně z jeho Usnesení ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, je možné, aby notářský zápis o hmotněprávním jednání byl obsažen ve stejné listině

---

¹⁴³ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 269. ISBN 978-80-7400-181-9

s notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti.¹⁴⁴ Notářský zápis tak může obsahovat jak smlouvu uzavřenou mezi účastníky, tak dohodu podle ustanovení § 71b, ve které se osoba povinná zaváže závazek splnit a zároveň svolí k jeho vykonatelnosti, pokud by svoji povinnost řádně a včas nesplnila. V takovém případě je však nutné, aby v notářském zápise, který obsahuje kromě procesní dohody i hmotněprávní titul, byly tyto části obsahově odděleny. V první části by měl notářský zápis obsahovat právní důvod, tedy například smlouvu kupní či smlouvu úvěrovou, a následně část obsahující dohodu podle tohoto ustanovení. „*Je zřejmé, že novou úpravou podle § 71a se však stává tento postup nepraktickým v případě závazků peněžitých.*“¹⁴⁵ Právní úprava je totiž ohledně obsahových náležitostí na tento notářský zápis přísnější než na notářský zápis podle § 71a NŘ, a proto bude využitelný spíše u pohledávek nepeněžitých.

V notářském zápise musí být opět uvedeny náležitosti podle § 63 NŘ a vedle vlastního závazku splnit závazek sjednaný v hmotněprávním titulu, také označení osoby povinné a osoby oprávněné, dále skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá, předmět plnění, dobu plnění a v neposlední řadě samozřejmě také prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti zápisu. Jelikož se jedná o procesní dohodu, která má být exekučním titulem nahrazující rozsudek, pak stanovené náležitosti musí být uvedeny a popsány naprosto přesně, bez možnosti různých výkladů, obdobně jako je tomu v § 71a NŘ.

O problematice identifikace účastníků již bylo pojednáno v rámci rozboru obecných náležitostí notářského zápisu. Právním důvodem, tedy skutečností, na které se pohledávka nebo jiný nárok zakládá, je vlastní jednání, kterým hmotněprávní závazek vznikl a nikoli závazek sám. Půjde tedy například o smlouvu o úvěru či smlouvu kupní v plném znění tak, jak byla mezi stranami uzavřena. Ze zmíněného pak vyplývá, že předmětem plnění, tedy tím, co se osoba povinná zavazuje v dohodě splnit, mohou být na rozdíl od předchozích typů notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti nejen prostředky peněžité, ale i nepeněžité.¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ I když v dosavadní praxi častěji dochází k začlenění dohody dle § 71b NŘ, která pak bude na dvoustranné právní jednání, které závazkový právní vztah zakládá, navazovat.

¹⁴⁵ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 270. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁴⁶ Může se tak jednat např. o povinnost vydat věc, povinnost vyklidit nemovitost nebo provést dílo.

V souvislosti s peněžitými prostředky je nutné zmínit problematiku stanovování úroků z prodlení, zejména interpretační potíže s jejich formulací ve světle judikatury Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR. Pokud jde o úrok z prodlení, pak musí být vyjádřena jejich výše (sazba z jistiny), určeno období, za které se stanoví (např. měsíčně, ročně), a od kdy a do kdy je povinnost je platit (časový nebo jiný určitý údaj).¹⁴⁷ Nejvyšší soud ve svém usnesení 20 Cdo 477/2007 posuzoval materiální vykonatelnost notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti ohledně úroků z prodlení, kde stanovil, že „*Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti není v části týkající se příslušenství materiálně vykonatelný, jestliže se sjednaná výše úroků z pohledávky úvěru (jistiny) odvíjí od proměnlivé základní sazby vyhlášené v sazebníku peněžního ústavu.*“ Obdobně se s otázkou úroků Nejvyšší soud vypořádal v lednu loňského roku, když rozhodl, že pokud v notářském zápise se svolením k vykonatelnosti chybí počátek pro počítání úroků z prodlení, tedy od jakého data by měl být u jednotlivých pohledávek úrok z prodlení vymáhán a jestliže je úrok stanoven jen jako úrok „zákonný“, znamená to, že není vymezen dostatečně určitě a jako takový pak nemůže být materiálně vykonatelný.¹⁴⁸

Ústavní soud však závěry učiněné Nejvyšším soudem co do vymezení předmětu plnění nepřijmul a označil je za extrémní interpretační exces Nejvyššího soudu. Ústavní soud ve svém nálezu ÚS z roku 2013, sp. zn. III. ÚS 3347/2012 stanovil, že „*závěr, že stanovení povinnosti platit úroky z prodlení „do zaplacení“ v notářském zápise se svolením k vykonatelnosti není řádným určením doby plnění, představuje interpretaci „extrémní“ ve smyslu odchylky z racionálně předjímatelného výkladu ustálené soudní praxe, jakož i kolizi s ústavněprávními požadavky respektu k „autonomii vůle“ subjektů takového notářského zápisu.*“¹⁴⁹ Na toto rozhodnutí navazuje náleží Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 1320/2016, ve kterém Ústavní soud dochází k obdobným konkluzím, tedy že „*pokud se strany dohodly na povinnosti plnění úroku z prodlení bez výslovného určení počátku, nelze takovouto dohodu považovat za neurčitou, když lze dospět k jedinému možnému výkladu, a to že povinnost platit úroky z prodlení vzniká k prvnímu dni prodlení, tedy jako následek nesplnění povinnosti dlužníka splnit dluh řádně a včas.*“

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 4888/2008

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. ledna 2016, sp. zn. 26 Cdo 1199/2014

¹⁴⁹ PROCHÁZKA, S. K náležitostem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti při stanovení povinnosti platit úroky z prodlení a smluvní pokutu. AD NOTAM, 2016, roč. 22, č. 6, s. 39-42, str. 39.

Podobně lze přistoupit k ujednání, že rozsah úroku bude „zákonný“, resp. v „zákonné výši“, když smluvní ujednání účastníků nelze vyložit jinak, než že se dohodli právě na výši stanovené právním předpisem.“ Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že Nejvyšší soud dospěl ve zmíněných usneseních k nesprávným a extrémně chybným výkladům podústavního práva. Současně ani nepřihlédl k vlastní rozhodovací praxi, když ve svém již zmiňovaném usnesení, sp. zn. 20 Cdo 4888/2008 došel k závěrům, že sazba úroků může být určena způsobem, jímž lze výši úroků nepochybně vypočítat – tento požadavek výše zmíněné formulace „do zaplacení“ a „v zákonné výši“ tak nepochybně splňují.

Vše, co bylo řečeno ohledně úroků z prodlení však neplatí, je-li v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti vyjádřena v obdobné konstrukci povinnost platit smluvní pokutu. *„Jestliže notářský zápis se svolením k vykonatelnosti neobsahuje ujednání o splatnosti dohodnuté smluvní pokuty, není v části týkající se smluvní pokuty materiálně vykonatelný.“*¹⁵⁰

Další obsahovou náležitostí notářského zápisu sepisovaného podle § 71b NŘ je stanovení doby plnění. Dobou plnění je doba stanovená pro splnění závazku. Jde-li o pohledávku již splatnou, bude doba plnění stanovena v dohodě ujednáním osoby povinné a oprávněné. Pokud by se však jednalo o pohledávku dosud nesplacnou či o pohledávku budoucí, musí být uvedená doba plnění v dohodě totožná s dobou plnění stanovenou v hmotněprávním titulu. Jestliže by se však současně s dohodou měnil i tento hmotněprávní titul jiným právním jednáním, pak doba plnění v dohodě sjednána být nemůže. Doba plnění musí v dohodě odpovídat změně uvedené v takovém právním jednání, kterým se tento hmotněprávní titul mění. Opět však platí, že doba plnění musí být určena tak, aby uplynula nejdříve po uzavření takové dohody. Právní úprava tak umožňuje, aby v rámci notářského zápisu došlo k modifikaci závazku, např. v ujednání o splatnosti, úročení apod.¹⁵¹

Vzhledem ke skutečnosti, že osoba povinná činí svolení k vykonatelnosti notářského zápisu v rámci dohody, i když v podobě jednostranného právního jednání, nemůže jej z logiky věci bez souhlasu osoby oprávněné odvolat.

---

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 4888/2008

¹⁵¹ BUREŠ, J. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 2, s. 29-32, str. 31.

V tomto případě se nejedná o hmotněprávní jednání, když jde o tzv. procesní dohodu. Proto by nebylo možné stanovit podmínky a další vedlejší ujednání, kdyby odstavec třetí tohoto ustanovení výslovně neobsahoval tuto možnost. Zde se pak stanovuje, že dohoda účastníků může obsahovat též podmínky nebo doložení času, popřípadě vzájemné povinnosti oprávněné osoby, na jejichž splnění je poskytnutí předmětu plnění vázáno. Pokud pak však má být na základě sepsaného notářského zápisu obsahující některé z takových vedlejších ustanovení, nařízen výkon rozhodnutí, pak jej lze nařídit v souladu s § 262 odst. 1 OSŘ jen tehdy, pokud oprávněný prokáže, že se podmínka splnila, že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil, popřípadě je připraven ji splnit, nebo že nastal doložený čas. K potvrzení vykonatelnosti je pak třeba příslušný notářský zápis, z něž je splnění stanovených podmínek patrné, předložit.

2.2.7. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako evropský exekuční titul

Soudní potvrzování exekučních titulů jako evropského exekučního titulu bylo zavedeno změnou občanského soudního řádu zákonem č. 233/2006 Sb. v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii a se sblížením našeho právního řádu s právem evropským. Na tuto novelu navazuje již zmíněná tzv. souhrnná novela o.s.ř. a dále bylo toto ustanovení upraveno na základě rekonstrukce soukromého práva zákonem č. 303/2013 Sb., v dnešní podobě § 71c NŘ v tomto znění: „*Notářský zápis o právním jednání podle § 71a a 71b se za podmínek stanovených přímo použitelným předpisem Evropské unie potvrzuje podle občanského soudního řádu jako evropský exekuční titul.*“

Evropský exekuční titul byl zaveden Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.¹⁵² Nesporným nárokem může být právě případ notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti dle § 71a a § 71b NŘ. Toto nařízení se dále vztahuje pouze na občanské a obchodní věci.

---

¹⁵² To znamenalo zásadní přelom v oblasti evropského civilního procesního práva v kontextu vymáhání pohledávek, když bylo zavedeno vzájemné uznávání a vykonávání rozhodnutí na základě exekučních titulů vydaných v členských státech.

Účelem tohoto nařízení je dle jeho prvního článku umožnění volného pohybu rozhodnutí, soudních smírů a úředních listin v členských státech, aniž by se v členském státě výkonu musela před uznáním a výkonem konat zprostředkující řízení. Notářský zápis sepsán v souladu s právním řádem České republiky splňuje požadavky stanovené v čl. 4 odst. 3 předmětného evropského nařízení na pojem úřední listina, i když jej takto náš právní řád neoznačuje.

Potvrzení evropského exekučního titulu pro účely výkonu úřední listiny, resp. notářského zápisu v jiném členském státě, lze vydat na žádost věřitele v tom členském státě, kde byl zápis vyhotoven¹⁵³ a lze jej získat pro notářské zápisy, vyhotovené po 21. lednu 2005,¹⁵⁴ přičemž zažádat o jeho potvrzení bylo možné až po 21. říjnu 2005, tedy až po vstupu tohoto evropského nařízení v účinnost¹⁵⁵. Nárok, který je předmětem notářského zápisu, musí být nárokem peněžitým, tj. znějícím na konkrétní částku a tato částka musí být splatná. Není však zapotřebí prokazovat mezinárodní prvek.¹⁵⁶ Za podmínky, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti splňuje požadavky stanovené Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, pak jej dle § 353 odst. 1 OSŘ, na žádost oprávněného soud¹⁵⁷ potvrdí na vzorovém formuláři jako evropský exekuční titul. Pokud je pak notářský zápis potvrzen jako evropský exekuční titul, může být vykonán ve všech členských státech (s výjimkou Dánska, jelikož se přijímání tohoto evropského nařízení neúčastnilo) a již nebude a ani nesmí být podroben přezkumu ve věci samé. Na evropský exekuční titul pro nesporné nároky se tedy hledí jako na tuzemský exekuční titul.

Důležité je zmínit, že při vymáhání pohledávky si věřitel může vybrat, zda bude svoji pohledávku vymáhat výše zmíněným způsobem, nebo podle tzv. nařízení Brusel I bis¹⁵⁸, které vstoupilo v účinnost 10. ledna 2015 a které oproti původnímu nařízení

---

¹⁵³ Dle § 353 odst. 2 o.s.ř. je k vydání potvrzení evropského exekučního titulu a částečného evropského exekučního titulu v případě veřejné listiny příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo ten, kdo veřejnou listinu sepsal.

¹⁵⁴ v případě Bulharska a Rumunska od 1.1.2007 a v případě Chorvatska od 1.7.2013

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. října 2009, sp. zn. 20 Cdo 4758/2007

¹⁵⁶ Zejména není požadováno, aby dlužník či věřitel měl bydliště nebo se obvykle zdržoval v zahraničí, ani nemusí být prokázáno, že výkon proběhne v zahraničí. Potvrzení evropského exekučního titulu však bude nakonec samozřejmě užitečné pouze v případě výkonu v jiném členském státě, jinak by postrádalo smysl.

¹⁵⁷ K vydání potvrzení evropského exekučního titulu je v případě veřejné listiny příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo ten, kdo veřejnou listinu sepsal (srov. § 353 odst. 2, věta druhá o.s.ř.).

¹⁵⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Brusel I zrušilo mezitímní řízení o uznání a výkonu soudních rozhodnutí, kterým je prohlášení o vykonatelnosti, tzv. *exequatur*, a rozhodnutí musí být ve státě výkonu automaticky uznáno bez nutnosti zvláštního řízení. Nařízení Brusel I bis nepoužívá pojem úřední listina, ale listina veřejná, jejíž podmínky notářský zápis se svolením k vykonatelnosti také splňuje a toto nařízení tak nabízí velmi obdobnou možnost vymožení pohledávky jako výše uvedené evropské nařízení, přičemž se neomezuje jen na nároky peněžité. Přítomnost mezinárodního prvku je však v tomto případě obligatorní. Mezi oběma neřízenými neplatí zásada *lex specialis derogat lex generali* – proto je dána možnost volby mezi oběma způsoby vymáhání pohledávky.

2.2.8. Odměna notáře za sepsání notářského zápisu

Způsob vypočtení odměny notáře za sepsání notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je popsán v příloze notářského tarifu – v „Sazebníku odměny notáře za úkony notářské činnosti a za úkony některé jiné činnosti,“ (dále jen „sazebník“). Vychází se přitom z tarifní hodnoty, tedy hodnoty předmětu úkonu, kterou je pak výše pohledávky věřitele, ze které se procentuálně odměna notáře vypočte.

Pro určení odměny je tak rozhodujícím faktorem výše věřiteli pohledávky a dále je nutné postupovat v souladu s položkou A sazebníku (2 % z prvních 100 000 Kč tarifní hodnoty, 1,2 % z přebývajících částky až do 500 000 Kč tarifní hodnoty atd.). Pro ilustraci, pokud účastníci kupříkladu požádají notáře o sepsání dohody se svolením k vykonatelnosti ohledně pohledávky z kupní smlouvy ve výši 50 000 Kč, bude odměna notáře činit 2 % z této částky, tedy 1 000 Kč; pokud by se jednalo o pohledávku z kupní smlouvy ve výši 200 000 Kč, pak by jeho odměna rovnala 2 % z prvních 100 000 Kč a 1,2 % z druhých 100 000 Kč a činila by tak 3 200 Kč.

Jedná se o odměnu za sepsání notářského zápisu včetně vydání jednoho stejnopisu. Za vydání dalšího stejnopisu náleží notáři odměna ve výši 100 Kč za každou započatou stranu vydaného textu notářského zápisu.¹⁵⁹ Obvykle obsahuje stejnopis notářského zápisu i přílohy, jako například plnou moc nebo výpis z obchodního rejstříku. Za každou stranu přílohy náleží notáři 30 Kč.¹⁶⁰ Je-li navíc příslušný notář

---

¹⁵⁹ Položka J odst. 2 sazebníku

¹⁶⁰ Položka J odst. 3 sazebníku

plátcem DPH, pak mu náleží na základě ustanovení § 106 NŘ i náhrada za daň z přidané hodnoty.

Odměna notáře se bude úměrně zvyšovat v souvislosti s rostoucím základem pro výpočet. To znamená, že čím vyšší předmětná pohledávka bude, tím vyšší bude i odměna notáře. V sazebníku je však stanoven limit, když je stanoveno, že částka nad 100 000 000 Kč se do základu tarifní hodnoty nezapočítává. Maximální výše odměny se tak pohybuje okolo 60 000 – 70 000 Kč bez DPH.

3. Ostatní činnost notáře v souvislosti s civilním procesem

V druhé kapitole této práce, byly podrobně rozebrány hlavní činnosti notáře související s civilním procesem. Je však třeba uvést, že činnost notáře v řízení o pozůstalosti a při sepisování notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti nejsou činnostmi jedinými, které jsou při působnosti notáře s civilním procesem nepochybně spjaty. Jedná se o činnost notáře při provádění zápisů do veřejných rejstříků a při poskytování právní pomoci.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob umožnil notářům, vedle rejstříkových soudů, provádět zápis do veřejných rejstříků, přičemž odměnu notáře za jeho provedení upravuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Účastníci tak mají možnost zvolit si způsob, kterým bude jimi požadovaný zápis do veřejného rejstříku proveden. Oprávnění notáře provést takový zápis je v tomto smyslu omezen jen na zápis skutečností, které mají podklad v tzv. podkladovém notářském zápise v souladu s § 108 zákona o veřejných rejstřících. Ještě v zásadě nová úprava veřejných rejstříků tak umožňuje žadateli o zápis využít méně časově náročnou a mnohdy i méně finančně náročnou cestu zápisu prostřednictvím notáře, která je proto v dnešní době využívána v hojné míře, a to zejména podnikateli.

Notář může v rámci tzv. další činnosti poskytovat také právní pomoc, kterou lze charakterizovat jako *odbornou činnost práva znalých osob (advokátů, ale i jiných), která zahrnuje odborné právní poradenství jiným osobám a zastupování osob v právních záležitostech (v řízení před různými orgány i v jednání s jinými)*.¹⁶¹ Na základě § 25a OSŘ je tak notáři dána možnost zastupovat účastníky v řízení, a to na základě procesní plné moci, která jej opravňuje činit jménem zastoupeného veškeré úkony, které může učinit účastník řízení, ovšem s tím omezením, že takové zastupování je notáři umožněno pouze a jen v rozsahu ustanovení § 3 NŘ. V souladu se shora jmenovaným ustanovením notářského řádu tak může notář poskytovat právní služby v něm vyjmenované, tj. udělovat právní rady a zastupovat účastníky v řízeních před orgány veřejné moci. Před soudy však může notář zastupovat účastníky jen v řízeních podle

---

¹⁶¹ MACKOVÁ, A. Právní pomoc advokátů a její dostupnost. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 2. ISBN 80-7179-457-0.

části páté občanského soudního řádu, ve věcech veřejných rejstříků a ve většině věcí podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Dále může notář sepisovat soukromé listiny a zpracovávat právní rozборы, to vše jen v souvislosti s výkonem notářské činnosti. V této oblasti, tedy oblasti poskytování právní pomoci, se však základní princip notářství, princip nestrannosti, neuplatní, jelikož povaha poskytování právní pomoci, založená na vztahu důvěry mezi notářem a jeho klientem, požaduje postup notáře v souladu s pokyny klienta a činění úkonů v jeho zájmu a prospěch. Vztah mezi klientem a notářem se tak blíží spíše postavení advokáta a klienta, a jeho odměna tak dále nepodléhá tarifu notářskému, nýbrž tarifu advokátnímu. Notář může rovněž vykonávat správu majetku a v této souvislosti zastupovat, a nakonec také vykonávat funkci insolvenčního správce.

Následující podkapitoly této práce se zabývají právě postavením notáře v souvislosti s prováděním zápisů do veřejných rejstříků a poskytováním právní pomoci, charakteristikou těchto činností a základními principy, které jsou při těchto činnostech notáře aplikovány.

3.1. Notář a jeho postavení v řízení ve věcech veřejných rejstříků

V rámci rekonstrukce soukromého práva, především v podobě přijetí nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích,¹⁶² došlo k 1. lednu 2014 ke zrušení několika právních předpisů, včetně zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Zavedl se jednotný pojem veřejných rejstříků právnických a fyzických osob, které nahrazují dosavadní obchodní rejstřík a další rejstříky k němu přidružené. Hlavní změnou je tedy sjednocení roztržštěné právní úpravy veřejných rejstříků do jednoho právního předpisu.

3.1.1. Zákon o veřejných rejstřících

Základem právní úpravy veřejných rejstříků je již zmíněný zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen „ZVR“), který je

---

¹⁶² Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

svou povahou normou hmotněprávní, avšak obsahuje i významné procesní úseky. Tento zákon představuje *lex specialis* vůči ZŘS a OSŘ.

Zákon rozeznává 6 druhů veřejných rejstříků, jmenovitě rejstřík spolkový, nadační, ústavů, společenství vlastníků jednotek, obchodní a rejstřík obecně prospěšných společností, jejichž součástí tvoří sbírka listin. Tyto rejstříky jsou vedeny rejstříkovými soudy a do každého se zapisují údaje o právnické osobě podle § 120 OZ, přičemž rozsah precizuje ZVR jednak pro každou zapisovanou osobu a jednak pro osobu zapisovanou do určitého veřejného rejstříku.

K řízení je příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud osoby, jíž se návrh na zápis týká, není-li stanoveno jinak.¹⁶³ Rejstříkové řízení je tzv. návrhovým řízením a řízení se tak zahajuje zásadně na návrh, avšak za účelem dosažení shody mezi stavem zapsaným a skutečným lze řízení zahájit i bez návrhu. Je-li o zápise rozhodnuto kladně, provede zápis rejstříkový soud do 5-ti pracovních dnů, není-li stanoveno jinak.

Dle zákona o veřejných rejstřících však mohou kromě rejstříkových soudů provádět zápis, změnu a výmaz do veřejných rejstřících i notáři za splnění podmínek stanovených v § 108 a násl. ZVR. „*Podnikatelské veřejnosti se tak otevřela možnost volby, nemusí se vždy obracet na soud, mohou o zápis, po splnění zákonných předpokladů, požádat notáře.*“¹⁶⁴ Smyslem této úpravy je odlehčit i tak již přetíženým soudům a umožnit rychlejší a jednodušší provedení zápisu do veřejných rejstřících, mnohdy i finančně výhodnější. Zatímco v případě podání návrhu na zápis u rejstříkového soudu probíhá soudní řízení, notář žádné řízení o provedení zápisu nevede a budou-li splněny zákonné požadavky, rovnou provede zápis do rejstříku. „*Bude-li o to požádán a budou-li splněny podmínky zápisu, bude notář povinen zápis provést.*“¹⁶⁵ Nejedná se o nahrazení soudního řízení, zájemci o zápis je pouze dána alternativa, zda o zápis požádá notáře nebo podá návrh na zahájení řízení soudu. „*Zápisy do veřejných rejstřících provádí i nadále v první řadě rejstříkový soud, který je k tomu nadán pravomocí ve všech případech.*“¹⁶⁶

---

¹⁶³ ust. § 75 odst. 1 ZVR

¹⁶⁴ BERNARD, P. Zápis notářem do veřejných rejstřících, AD NOTAM, 2015, roč. 21, č. 3, s. 3-6, str. 3.

¹⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

¹⁶⁶ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 927. ISBN 978-80-7478-869-7

3.1.2. Zápis do veřejného rejstříku notářem

„Registrační princip je nově vztažen i na činnost notáře – v zákonem stanovených případech může zápis do veřejného rejstříku provést namísto rejstříkového soudu notář, a to zejména proto, aby byla odstraněna někdejší dvoufázovost osvědčování právně významných skutečností notářem (zejména notářské zápisy o průběhu valných hromad obchodních společností) následovaného řízením o zápisu do obchodního rejstříku na základě takového zápisu.“¹⁶⁷

Tuto problematiku upravuje rejstříkový zákon v části třetí v ustanoveních § 108 až § 118. Notář provádí zápis do veřejného rejstříku na žádost, nikoli na návrh. Proto jeho provedení notářem není řízením soudním, ani jiným, nýbrž se takové provádění zápisů považuje za výkon notářství v souladu s § 4 věta druhá NŘ, a jako taková musí být notářem prováděna nestranně. Za splnění tohoto předpokladu může být zápis provedený notářem postavený na roveň zápisu, který byl proveden rejstříkovým soudem a mít i stejné důsledky.¹⁶⁸

V souladu s ustanovením § 108 ZVR, provede notář zápis na žádost¹⁶⁹ osoby oprávněné k podání návrhu na zápis, jestliže zapisované skutečnosti mají podklad buď v notářském zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle § 80a a násl. NŘ obsahující příslušné vyjádření notáře, nebo také na podkladě notářského zápisu o právním jednání podle § 70 a § 70a NŘ. Tento tzv. podkladový notářský zápis, musí obsahovat vyjádření¹⁷⁰ notáře o tom, že obsah právního jednání je v souladu s právními předpisy a se zakladatelským jednáním právnické osoby, popřípadě že byly splněny formalitty nebo právní jednání, ke kterým jsou právnická osoba nebo její orgán povinny. Dále pak musí být notáři předloženy všechny listiny¹⁷¹ požadované zákonem.

---

¹⁶⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 487. ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁶⁸ HAVEL, ŠTENGLOVÁ, DĚDIČ a kol. *Zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 376. ISBN 978-80-7400-285-4

¹⁶⁹ Notář je k provedení zápisu oprávněn pouze na základě žádosti, nikoli na základě vlastního uvážení, jak vyplývá ze zákonného znění § 108 ZVR.

¹⁷⁰ v případě existence více podkladových notářských zápisů, musí být vyjádření notáře o legalitě podkladového zápisu obsaženo v každém z nich

¹⁷¹ půjde o listiny, které by zpravidla jinak představovaly přílohy k návrhu na zápis do veřejného rejstříku soudem (viz § 13 až § 17 a § 66 ZVR)

Dle výkladového stanoviska Notářské Komory VS 1/2015¹⁷², je nutné spojku „nebo v ustanovení § 108 mezi písm. b) a c) ZVR vykládat tak, že má význam slučovací. „*Jinými slovy notář nemůže provést zápis do veřejného rejstříku pouze na základě soukromých listin, bez podkladového notářského zápisu, i když by z doslovného znění § 108 rejstříkového zákona mohl někdo takovou možnost dovozovat. Připuštění takové možnosti by bylo v rozporu s celou koncepcí zápisu notářem do veřejného rejstříku, založené na preventivním přezkumu notářem obsaženém ve veřejné listině a na tom, že zápis je prováděn jen na podkladu veřejné listiny.*“¹⁷³ Podmínky stanovené ustanovením § 108 ZVR je tudíž nutné splnit všechny kumulativně.

V některých případech budou ovšem podmínky pro zápis do veřejného rejstříku splněny až po sepsání podkladového notářského zápisu a notář bude moci provést zápis až po vydání osvědčení, že byly tyto požadavky pro zápis splněny¹⁷⁴. Na rozdíl od případu, kdy je notář na základě žádosti osoby při splnění podmínek zápisu tento zápis povinen provést, obdobnou povinnost pro sepsání osvědčení notář nemá. Pokud notář osvědčení o splnění požadavků na zápis neseptá, bude se zájemce o zápis do veřejného rejstříku nucen obrátit na rejstříkový soud.

Zákon o veřejných rejstřících dále umožňuje notářům provádět do veřejného rejstříku některé zápisy i ve vztahu k evropské společnosti, evropské družstevní společnosti a ohledně přeshraničních přeměn, tzv. osvědčení.¹⁷⁵ V těchto osvědčeních notář potvrzuje dodržení všech předepsaných formalit a soulad s právními předpisy a zakladatelským jednáním. V těchto případech jsou zápisy prováděné notáři ještě více důvodné, neboť v případě, že nejsou dodrženy všechny zákonné požadavky zvláštních předpisů¹⁷⁶, notář osvědčení vydat odmítne a bez něj nelze zápis provést ani rejstříkovým soudem.¹⁷⁷

---

¹⁷² Výkladové stanovisko Notářské Komory VS 1/2015 k předpokladům zápisu notáře do veřejného rejstříku podle § 108 zákona č. 304/2013 Sb., veřejných rejstřících právnických osob a fyzických osob. Notářská Komora České republiky, 2015

¹⁷³ BERNARD, P. Zápis notářem do veřejných rejstříků, AD NOTAM, 2015, roč. 21, č. 3, s.3-6, str. 3.

¹⁷⁴ např. v případě zakládání společnosti s ručním omezeným nebo akciové společnosti, budou podmínky pro zápis do veřejného rejstříku splněny až po splacení vkladů

¹⁷⁵ NEVRKLA, L. Přímé zápisy do obchodního rejstříku notáři. 2015

¹⁷⁶ zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, zákon č. 627/2004 Sb., o evropské družstevní společnosti a zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti

¹⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

K zápisu do veřejného rejstříku je oprávněn pouze ten notář, který podkladový notářský zápis (příp. všechny podkladové notářské zápisy, má-li být zápis proveden na základě více podkladových notářských zápisů) či notářský zápis o osvědčení sepsal. Zákon tak formuluje výlučnou příslušnost notáře, který sepsal všechny relevantní notářské zápisy v dané věci pro provedení zápisu do veřejného rejstříku.¹⁷⁸ „*Není-li splněna, byť jen jedna ze stanovených podmínek, nesmí zápis provést a žádost o zápis musí odmítnout.*“¹⁷⁹ Tím ale nebude dotčeno právo toho, kdo neúspěšně o zápis žádal notáře, podat návrh na zápis do veřejného rejstříku u rejstříkového soudu podle § 78 ZVR (např. pokud zapisované skutečnosti nemají podklad v notářském zápise, ale mají jej v soukromé listině, notář zápis provést nemůže, avšak soud ano). V opačném případě je zápis proveden notářem bez zbytečného odkladu po podání žádosti o zápis.

Zápis je do veřejného rejstříku notářem prováděn tzv. dálkovým přístupem. „*Tím se rozumí, že se notář prostřednictvím internetu připojí do informačního systému sloužícího k zadávání údajů do veřejných rejstříků. Tento systém se nazývá ISVR (informační systém veřejných rejstříků) a jde o nástupce systému ISROR (informační systém obchodního rejstříku) používaného soudy pro zápisy do obchodního rejstříku.*“¹⁸⁰ Notář převede předložené písemnosti do elektronické podoby spolu se stejnopisem podkladového notářského zápisu a vloží je do sbírky listin; ty listiny, které se do sbírky listin nezakládají, zašle notář, taktéž v elektronické podobě, pokud to jejich charakter umožňuje, příslušnému rejstříkovému soudu. Rejstříkovému soudu tak notář jen oznamuje provedení zápisu a ten již další úkony nečiní, kromě zpracování a uložení informací do své agendy. Žadateli o zápis pak vydá notář ověřený výpis z veřejného rejstříku zachycující zapsané skutečnosti. Proti zápisu provedeného notářem se lze domáhat u rejstříkového soudu výmazu či změny zápisu za stejných podmínek, za jakých se lze téhož domáhat proti zápisu provedeným rejstříkovým soudem.¹⁸¹ Jelikož je provedení zápisu do veřejného rejstříku notářem označeno ustanovením § 4 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné

---

¹⁷⁸ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 935. ISBN 978-80-7478-869-7

¹⁷⁹ HAVEL, ŠTENGLOVÁ, DĚDIČ a kol. *Zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 369. ISBN 978-80-7400-285-4

¹⁸⁰ LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 941. ISBN 978-80-7478-869-7

¹⁸¹ ust. § 18 ZVR

moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, jako výkon státní správy, je za tuto činnost notáře odpovědný stát, s regresním nárokem vůči notáři.

V některých případech samozřejmě nelze zápis provést přímo prostřednictvím notáře. Tak například v situaci skončení funkčního období uplynutím času nelze o takové skutečnosti sepsat podkladový notářský zápis a lze ji zapsat pouze prostřednictvím rejstříkového řízení. Z toho tedy vyplývá, že notář svou činností nesupluje činnost rejstříkového soudu, ale pouze ji doplňuje.

Výhodou přímého zápisu je jeho rychlost. Nová společnost tak může být zapsána klidně i ve stejný den, ve kterém byly notáři předány veškeré potřebné informace a podklady. Zatímco soud má k dispozici jen listinu, na základě které má být zápis proveden, notář má zpravidla k dispozici též obě strany smlouvy. Proto se žadatel může touto cestou vyhnout zaslání výzev rejstříkového soudu k doplnění podání a prodlužování lhůt pro zápisy, když jsou listiny předkládány notáři přímo a ten si tak může ihned vyžádat jejich doplnění. V komplikovaných či nejasných případech je navíc možné si požadavky na potřebnou dokumentaci s notářem vyjasnit předem a vyvarovat se tak možných nepřesností, které by celý proces zápisu mohly ve výsledku značně protáhnout. Žadatel o zápis u notáře nemusí ani vyhotovovat písemný či elektronický návrh na zápis na předepsaném formuláři jako je tomu potřeba u podání návrhu na zápis u rejstříkového soudu. „*Notář přímý zápis provede i na základě ústní žádosti a vyhotoví o tom pouze záznam.*“¹⁸²

Další výhodou je nepochybně to, že vzhledem k tomu, že mají notáři přístup do veřejného rejstříku odkudkoliv, není nutné o zápis žádat u notáře dle místní příslušnosti jako je tomu při podání návrhu u rejstříkového soudu.¹⁸³ „*Nezanedbatelnou výhodou faktického rázu je i to, že notář provádí přímý zápis na základě veřejné listiny, kterou vyhotovil sám a nehrozí tedy, že by mohl být zápis proveden na základě padělané listiny.*“¹⁸⁴ V neposlední řadě je přímý zápis pro jeho žadatele výhodný finančně, o čemž je podrobně pojednáno v následující podkapitole.

---

¹⁸² LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 928. ISBN 978-80-7478-869-7

¹⁸³ FUCHSOVÁ, M., HABARTOVÁ, D. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, Statutární zástupce firmy*, 2013, s. 32-35, str. 33.

¹⁸⁴ KLEIN, Š. Zápis do veřejného rejstříku notářem. *AD NOTAM*, 2015, roč. 21, č. 6, s.15-16, str. 16.

Jistou legislativní nesystematičností však může být spatřováno to, že notář nemá možnost provádět zápisy na rozdíl od veřejných rejstříků i do veřejných seznamů¹⁸⁵. De lege ferenda tak lze uvažovat o rozšíření pravomocí notáře i o tuto oblast. Přímý zápis do veřejných rejstříků notářem přináší alternativu, která má podnikání usnadnit a zlevnit a je tak i „*po relativně krátké době fungování přímých zápisů do veřejných rejstříků jasné, že se tato nová kompetence notářů v praxi velice osvědčila a přispěla ke zrychlení a zefektivnění agendy zápisů do veřejných rejstříků a tím i k zmírnění překážek podnikání a celkovému zlepšení podnikatelského prostředí.*“¹⁸⁶

3.1.3. Poplatek za uskutečnění zápisu notářem a odměna notáře

Úpravu poplatků, které jsou spojené se zápisem do veřejného rejstříku obsahuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Ačkoli zákon o veřejných rejstřících nabyl účinnosti již od 1. ledna 2014, zákon o soudních poplatcích neobsahoval úpravu pro stanovení výše soudních poplatků vybírané za takové zápisy notářem, nýbrž stanovoval pouze výši soudních poplatků ohledně jejich provádění prostřednictvím soudu. „*I v případě přímého zápisu notářem tedy měl být uhrazen plný soudní poplatek, a to bez ohledu na to, že věc přezkoumal a návrh provedl místo soudu notář. Navíc byl postaven coby poplatník do role osoby, které vzniká zákonná povinnost k úhradě poplatku (ten tedy uhradí notář a nikoli žadatel).*“¹⁸⁷ Na základě nesouhlasného stanoviska vydaného Notářskou komorou ČR a na základě vyjádření ministerstva spravedlnosti, bylo notářům uloženo, aby až do změny zákona o soudních poplatcích přímé zápisy neprováděli a žadatele o úkon odkazovali na provedení zápisu soudem. Uvedení do praxe provádění zápisů do veřejných rejstříků notáři tak umožnil až zákon č. 87/2015 Sb., který zákon o soudních poplatcích s účinností od 1. května 2015 novelizoval a stanovil výši jednotlivých poplatků za provádění takového zápisu notářem v příloze zákona o soudních poplatcích („Sazebník poplatků“).

Za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem činí výše soudního poplatku za první zápis akciové společnosti do veřejného rejstříku částku 8 000 Kč, za první zápis jiné osoby než akciové společnosti nebo spolku do veřejného

---

¹⁸⁵ např. katastr nemovitostí

¹⁸⁶ KLEIN, Š. Zápis do veřejného rejstříku notářem. AD NOTAM, 2015, roč. 21, č. 6, s.15-16, str. 16.

¹⁸⁷ LAVICKÝ, P., a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 932. ISBN 978-80-7478-869-7

rejstříku částku 2 700 Kč a za provedení změny nebo doplnění zápisu částku 1 000 Kč.¹⁸⁸ Poplatek za provedení změny nebo doplnění zápisu se vybere pouze jednou bez ohledu na počet měněných nebo doplňovaných skutečností uvedených v žádosti. Výmaz osoby z veřejného rejstříku je od soudního poplatku osvobozen.

Pro srovnání, návrh na zahájení řízení ve věcech veřejného rejstříku činí v případě prvního zápisu akciové společnosti částku 12 000 Kč, v případě prvního zápisu jiné osoby než akciové společnosti nebo spolku částku 6 000 Kč a za změnu či doplnění zápisu částku 2 000 Kč.¹⁸⁹ Výmaz osoby z veřejného rejstříku je i v tomto případě od soudního poplatku osvobozen.

Přímý zápis do veřejných rejstříků provedený notářem je tak v řadě případů pro jeho žadatele výhodnější než jeho provedení prostřednictvím rejstříkového soudu. Tato cesta zápisu do veřejných rejstříků zvyšuje jeho efektivitu, jelikož „zlevňuje“ transakčně nákladný proces zápisu cestou soudního rejstříkového řízení pro soukromé subjekty, které tyto náklady nesou.¹⁹⁰ Žadatel o zápis může dosáhnout největší úspory na zaplacení soudních poplatků u prvozápisů do veřejných rejstříků.

Tyto poplatky vybírá a odvádí v souladu s § 7a zákona o soudních poplatcích notář, který zápis do veřejného rejstříku provádí, přičemž má žadatel o provedení zápisu na jeho uhrazení notáři 10-ti denní lhůtu. Notář má povinnost vybrané peněžní prostředky za zápis do veřejného rejstříku ve výši vybraného poplatku vložit nebo převést na svůj samostatný účet určený výhradně pro tento účel a do 15-ti dnů od provedení zápisu odvést správci poplatku.

Důležité je si však uvědomit, že tato částka není konečná. Notáři v souvislosti s provedením zápisu náleží odměna za seps podkladového notářského zápisu dle položky A sazebníku, který tvoří přílohu notářského tarifu ve výši 1 000 Kč bez DPH, odměna za provedení zápisu do veřejného rejstříku a úhrn úkonů spojených se zápisem ve výši 300 Kč bez DPH dle položky S sazebníku a dále případně odměna za sepsání notářského zápisu o osvědčení pro zápis do veřejného rejstříku ve výši 1 000 Kč bez DPH dle položky R sazebníku. Z uvedeného tak plyne, že pokud bude vedle

---

¹⁸⁸ Položka 39 přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb.

¹⁸⁹ Položka 11 přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb.

¹⁹⁰ HAVEL, B. Postavení notáře v rekodifikovaném obchodním právu. AD NOTAM, 2011, roč. 17, č. 6, s. 23-25, str. 24.

podkladového zápisu nutné k provedení zápisu do veřejného rejstříku sepsat i notářský zápis o osvědčení, nebude provedení zápisu notářem již pro žadatele o takový zápis tak finančně výhodné oproti zápisu provedeným rejstříkovým soudem.

3.2. Notář a poskytování právní pomoci

Právní pomocí rozumíme *zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajobu ve věcech trestních, udílení právních porad, sepisování listin, zpracování právních rozborů a další činnosti, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu.*¹⁹¹ Právní úprava poskytování právní pomoci notářem je upravena v ustanovení § 3 NŘ.

I když má stát zájem na tom, aby notář vyvíjel notářskou činnost podle § 2 NŘ, ve které je notář nezastupitelný, a ne jiné aktivity, přičemž z toho důvodu je notáři jiná výdělečná činnost než ta, která je uvedena v § 5 odst. 2 NŘ, zakázána, má stát pochopitelně také zájem na tom, aby byla notářská činnost vykonávána efektivně. Aby mohla být efektivně vykonávána, je důležité, aby právnický vzdělaný notář poskytoval v souvislosti s výkonem notářství komplexní právní službu. Kdyby totiž notář, který například sepsal kupní smlouvu o převodu nemovitosti ve formě notářského zápisu nemohl sepsat návrh na zahájení řízení o povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí a žadatele o předmětný úkon v řízení zastupovat, bylo by to zcela nelogické a neekonomické, jelikož by mohl být tento žadatel pro dokončení svého záměru nucen vyhledat pomoc advokáta.¹⁹² Z odkazem na uvedené je pak notáři umožněno vedle notářské činnosti v rámci další činnosti poskytovat další právní služby (právní pomoc), které jsou taxativně vymezené v § 3 NŘ.

Notář tak může poskytovat právní rady, zastupovat v jednání s fyzickými nebo právnickými osobami, sepisovat soukromé listiny a zpracovávat právní rozborů. Při poskytování této právní pomoci je však notář nucen respektovat několik zákonných omezení, když zákon požaduje, aby právní pomoc, kterou poskytuje, souvisela s jeho notářskou činností.

---

¹⁹¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 149. ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁹² BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 29. ISBN 978-80-7400-181-9

Pokud jde o právní rady, je jejich poskytování třeba chápat obecně, tedy že může být taková rada poskytnuta jak v souvislosti s konkrétním notářským úkonem již provedeným nebo v souvislosti s úkonem, který má být teprve proveden, bude-li o něj požádáno. Může na něj tak navazovat, či mu předcházet, nikdy však nemůže být její poskytnutí podmiňováno nutností následně konkrétní úkon podle § 2 NŘ provést, když před poskytnutím porady ještě není často jasné, zda a který úkon bude notář v závislosti na výsledku právní porady provádět. Naopak v případě sepisování soukromých listiny je nutné, aby se porada vázala na určitý úkon podle zmiňovaného ustanovení § 2 NŘ, zpravidla na již úkon provedený nebo na úkon sice dosud neprovedený, avšak o nějž již bylo požádáno.

V zájmu komplexnosti notářských služeb, byla novelou občanského soudního řádu od 1. ledna 2001 mezi další činnosti notáře výslovně zahrnuta i možnost zastupovat účastníka řízení, a to na základě plné moci, jak umožňuje § 25a OSŘ. Notáři však lze, podobně jako advokátovi, udělit pouze tzv. procesní plnou moc, tedy plnou moc pro celé řízení, kterou nelze nijak omezit a opravňuje zmocněnce ke všem úkonům, které může učinit účastník. A stejně jako v případě advokáta, se může notář nechat zastoupit substitutem, v jeho případě pak jiným notářem, a pokud se nebude jednat o zastoupení v dovolacím řízení, pak se může nechat zastoupit i notářským kandidátem či notářským koncipientem. Na rozdíl od advokáta však může notář účastníka řízení zastupovat pouze v rámci a jen v rozsahu svých oprávnění podle notářského řádu, který umožňuje, aby byl notář zástupcem účastníka jen v řízení před orgány veřejné moci, v řízení před soudy jen v řízeních podle části páté OSŘ, ve věcech veřejných rejstříků a také ve věcech podle ZŘS, v těch však s výjimkou řízení vyjmenovaných v § 3 odst. 1 písm. a) NŘ (bod 1. až 7.).¹⁹³ V rozsahu jeho oprávnění tak notář může sepsat návrh na zahájení příslušného řízení, klienta v tomto řízení zastupovat, sepsat odvolání a v odvolacím řízení klienta zastupovat, případně jej i zastupovat v řízení o dovolání, což však bude připadat v úvahu s ohledem na povahu řízení, ve kterých je notář oprávněn účastníka zastupovat, jen velmi zřídka. „*Význam tohoto ustanovení je pouze*

---

¹⁹³ tj. 1. v řízení o pozůstalosti, v němž vykonává činnost soudního komisaře, 2. v řízení ve věcech kapitálového trhu, 3. v řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže, 4. v řízení o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení se s obsahem listin, 5. v řízení o plnění povinností z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva, 6. v řízení o soudním prodeji zástavy a 7. v řízení ve věcech rodinněprávních vyjma péče soudu o nezletilé a výkonu rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé.

*v tom, že umožňuje, aby i v těchto naprosto ojedinělých případech notář mohl dovést celou kauzu až do konce a účastníci v samotném závěru nebyli nuceni hledat nové zastoupení.*¹⁹⁴

Povinnost mlčenlivosti je v tomto případě výrazně přísnější, neboť notář je povinen při poskytování právní pomoci zachovávat mlčenlivost nejen o skutečnostech, které se mohou dotýkat oprávněných zájmů uvedených osob, ale má povinnost ji zachovávat o všech skutečnostech, které se v souvislosti s jejím poskytováním dozví.

Vztah mezi notářem a klientem je velmi odlišný od situace, kdy notář vykonává notářskou činnost podle § 2 NŘ při které je vázán pouze právem a pokyny klienta jsou (např. ohledně formy a obsahu úkonů notáře) bez právního významu, zatímco v případě poskytování právní pomoci je notář vázán též pokyny klienta.¹⁹⁵ Při poskytování právní pomoci notářem se tedy neuplatňuje základní princip notářství, zásada nestrannosti, když se při této komplementární činnosti notář v podstatě ocitá v roli advokáta, který svého klienta chrání a prosazuje jeho zájmy. Zákon ani nestanovuje povinnost tuto další činnost vykonávat. Je však žádoucí, aby notář poskytl všechny právní služby, které jsou k vyřízení záležitostí klienta potřebné, „*nejenom proto, že se jedná o nepochybný zájem veřejnosti, ale i proto, že tento postup bude prospěšný i pro rozvoj obsahu činnosti notáře, a tím i pro příznivý vývoj notářství.*“¹⁹⁶

Další odlišností je, že v případě poskytování právní pomoci neodpovídá notář za škodu způsobenou notářem při poskytování právní pomoci stát podle zákona č. 82/1998 Sb., ale sám notář. Ten pak odpovídá klientovi za případnou újmu vzniklou při jím poskytnuté právní pomoci a je nucen pro tyto situace uzavřít příslušnou pojistnou smlouvu.¹⁹⁷ Avšak nejzásadnějším rozdílem při poskytování právní pomoci notářem, jsou pravidla pro určování odměny. „*Zatímco pro odměnu za notářskou činnost platí vyhl. č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví, ve znění pozdějších předpisů, pro poskytování právní pomoci platí pro odměnu notáře*

---

¹⁹⁴ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 31. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁹⁵ v souladu s § 52, věta druhá NŘ

¹⁹⁶ BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 33. ISBN 978-80-7400-181-9

¹⁹⁷ v souladu s § 47 NŘ

vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů.“¹⁹⁸ Tzv. advokátní tarif je založen na principu smluvní odměny, který umožňuje, na rozdíl od notářského řádu, stanovit výši odměny notáře za poskytnutou právní pomoc dohodou mezi příslušným notářem a klientem¹⁹⁹. Pouze pokud není odměna ujednána smluvně, bude postupováno dle ustanovení o tzv. odměně mimosmluvní dle § 6 a násl. advokátního tarifu. To, že může být odměna při poskytování právních služeb notářem stanovena smluvně, nemění nic na tom, že za ně odměna poskytnuta být musí, a to v souladu s obecným principem úplatnosti veškeré činnosti notáře na základě § 5 a § 106 NŘ, a musí být vyúčtována řádně tak, aby bylo patrné, jak byla stanovena a za jaké služby byla poskytnuta.

V souladu s § 3 odst. 2 NŘ může notář vykonávat i správu majetku a zastupovat v souvislosti s ním. Tato právní pomoc není jako jediná vázána na souvislost s notářskou činností a pro notáře zde neplatí žádná omezení.²⁰⁰ Notáři je tak umožněno neomezené zastupování klienta u soudu, tedy i v řízení „sporném.“ Na závěr jen dodávám, že notář může vykonávat též funkci insolvenčního správce²⁰¹ podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), kterážto možnost je v celku nesystematicky zařazena do odstavce třetího § 3 NŘ, když je vlastní činnost insolvenčního správce upravena ve zcela jiném zákoně, v zákoně insolvenčním.

Na závěr je možné shrnout, že právní pomoc poskytovaná notářem v rámci další činnosti je v souladu s ustanovením § 3 NŘ činností „doplňkovou,“ která tak hlavní činnost notáře pouze obohacuje. Její poskytování není ze strany notáře obligatorní, avšak poskytování právní pomoci ze strany notáře představuje efektivní, a v rámci možností právní úpravy, komplexní poskytnutí právních služeb klientovi. Proto je žádoucí nejen pro veřejnost, ale i pro účinný výkon hlavní činnosti notáře podle ustanovení § 2 NŘ a pro příznivý vývoj notářství obecně.

---

¹⁹⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, str. 160. ISBN 978-80-7502-076-5

¹⁹⁹ Dle § 3 odst. 1 advokátního tarifu je smluvní odměna ujednáním o částce, za niž bude právní služba poskytnuta, anebo o způsobu jejího určení.

²⁰⁰ To však není v praxi téměř využíváno, a dokonce i správa majetku je notáři vykonávána spíše výjimečně.

²⁰¹ resp. k dalším činnostem dle § 3 odst. 3 NŘ

Závěr

Po přečtení celé práce je zřejmé, že činnost notáře má v našem právním řádu značný význam a veliký rozsah. Na prvním stupni v hierarchii náročnosti notářské profese stojí legalizace podpisů a vidimace listin. Notář dále přijímá listiny a peníze do notářské úschovy, osvědčuje významné skutečnosti a prohlášení a především sepisuje veřejné listiny. Jeho činnost má však ještě daleko větší přesah, když mezi jeho kompetence náleží v zásadě celé řízení o pozůstalosti. Notář může také provádět přímý zápis skutečností do veřejných rejstříků. V nikoliv poslední řadě notář pomáhá veřejnosti také v rolích takřka advokátních. Může provádět právní rozборы, sepisovat soukromé listiny či spravovat majetek, a v souvislosti s tím i zastupovat klienty. Může také vykonávat funkci insolvenčního správce. Je tedy zřetelné, že ačkoli je historicky hlavním důvodem existence notářství a esencí notářské činnosti především sepisování notářských zápisů jako veřejných listin, činnost notáře tuto oblast významným způsobem přesahuje.

Jednou z nejdůležitějších funkcí notáře je jeho činnost v rámci řízení o pozůstalosti, k jehož provedení je notář na základě předem stanovených pravidel pověřen soudem prvního stupně. S prováděním pozůstalostního řízení mají notáři dlouholeté zkušenosti. V rámci tohoto řízení vystupuje notář jako soudní komisař v podobném postavení jako soudce, celé pozůstalostní řízení vede, provádí dokazování, řeší právní otázky a poskytuje právní poučení účastníkům a vydává usnesení, včetně usnesení ve věci samé.

Významnou roli zastává notář při sepisování notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti, která s civilním procesem, konkrétně s řízením vykonávacím, významně souvisí. Osoba povinná v notářském zápisu svoluje k jeho vykonatelnosti, nesplní-li řádně a včas své povinnosti, ke kterým se zavázala. V důsledku toho může být v takovém případě rovnou přistoupeno k řízení vykonávacímu, aniž by osoba oprávněná byla nucena absolvovat mnohdy zdlouhavé řízení nalézací. Řádně sepsaný notářský zápis, který v sobě obsahuje zmíněnou doložku k vykonatelnosti je pak titulem pro výkon rozhodnutí ve smyslu § 274 odst. 1 písm. e) OSŘ, resp. exekučním titulem dle § 40 odst. 1 písm. d) EŘ. Princip prevence, tedy předcházení sporům, se tak promítá v rámci této činnosti nejvýznamněji. Obzvláště důležité je proto při sepisování těchto

specifických listin dodržení všech formálních náležitostí na zápis kladených notářským řádem, jelikož bez toho by notářský zápis později nemohl jako exekuční titul (titul pro výkon rozhodnutí) sloužit a nemohl by být v rámci exekučního řízení (vykonávacího řízení) vykonán. Proto musí být při jejich sepisování notář obzvláště obezřetný, což bylo ilustrováno i na praktických příkladech z rozsáhlé judikatury.

V neposlední řadě, může notář provádět přímé zápisy do veřejných rejstříků, což mu bylo umožněno zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. V kapitole třetí této práce, která se věnovala právě této relativně nové agendě notáře, jsem nastínila a vysvětlila i jisté potíže se zavedením této pravomoci v praxi, jelikož i když dle platného a účinného rejstříkového zákona mohli notáři provádět zápisy do veřejných rejstříků již od 1. 1. 2014, prakticky je zahájili až novelou zákona o soudních poplatcích s účinností od 1. 5. 2015, jelikož do té doby nebyla otázka soudních poplatků za jejich provedení notářem upravena. Provedení zápisu touto cestou poskytuje žadateli o zápis rychlejší, a administrativně méně náročnější možnost jeho dosažení. Notář zároveň převzetím části rejstříkové agendy značně ulehčuje agendu rejstříkovým soudům.

Jedním ze základních principů činnosti notáře je její úplatnost. Proto je závěrečná část každé kapitoly zaměřená právě na způsob a výši odměňování notáře. Obecně lze uzavřít, že při výkonu hlavní činnosti notáře se jeho odměňování řídí tzv. notářským tarifem. Odlišná je situace při poskytování právní pomoci v rámci tzv. další činnosti notáře. Notář v rámci poskytování právní pomoci může mj. zpracovávat právní rozborů či sepisovat soukromé listiny a na základě § 25a OSŘ, může být notář zástupcem účastníka řízení na základě procesní plné moci. V této oblasti se tedy způsob poskytování právních služeb notářem podobá a přibližuje více profesi advokáta. Při této další činnosti je proto notáři odměna poskytována na tzv. smluvním principu. Pro případ, že takto odměna mezi notářem a jeho klientem stanovena nebyla, se poskytování těchto právních služeb řídí advokátním tarifem v rámci tzv. mimosmluvní odměny. Při další činnosti notáře se neuplatní nejdůležitější princip hlavní činnosti notáře, a to princip nestrannosti. Zastupování je však notáři umožněno jen v zákonem stanovených řízeních a pouze v souvislosti s výkonem notářské činnosti.

Vše nasvědčuje tomu, že současné postavení notáře v českém právním řádu je vyvážené a splňuje požadavky současné společnosti. Úvahy de lege ferenda nad dalším

rozšířením notářské činnosti je třeba vždy podrobit apriorní kritičnosti. Jakékoliv extenze notářské agendy na úkor ostatních právnických profesí jsou problematické vzhledem k tomu, že notář má v hospodářské soutěži vždy určité nezanedbatelné výhody, které mu poskytuje princip numerus clausus. Odebírání další agendy přetíženým soudům po vzoru pozůstalostního či rejstříkového řízení by sice na první pohled mohlo být společnosti prospěšné, ale naráží zase na ústavně zaručené principy soudní ochrany. Jednou z mála v úvahu přicházejících možností rozšíření činnosti notáře se jeví pravomoc zapisování do katastru nemovitostí na základě podkladové notářské listiny. Je však otázka, zdali v současném světě neustálých rekodifikací a novelizací právních předpisů podkopávajících samotnou důvěryhodnost právního řádu, není i v případě notářského řádu a souvisejících zákonů nejlepší cestou raději zachování statutu quo.

Seznam zkratek

EŘ – zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

NKČR – Notářská komora České republiky

NŘ/ NotŘ – zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

OSŘ/ o.s.ř. – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

OZ/ obč. zák. – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZŘS/ z.z.ř. – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

ZVR – zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

Použitá literatura a ostatní zdroje

Knižní publikace:

BÍLEK, P., DRÁPAL, L., JINDŘICH, M., WAWERKA, K. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1152 s. ISBN 978-80-7400-181-9

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1424 s. ISBN 978-80-7400-107-9

HAVEL, ŠTENGLOVÁ, DĚDIČ a kol. *Zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 416 s. ISBN 978-80-7400-285-4

KINDL, V., SKŘEJPEK M. a kol. *Právnický stav a právnické profese v minulosti*, upravené a rozšířené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2016, 280 s. ISBN 978-80-7552-030-2

KŮRKA, V., SVOBODA, K. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*, 2. aktualizované vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, 1012 s. ISBN 978-80-7478-374-6

LAVICKÝ, P., a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*, 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, 1012 s. ISBN 978-80-7478-869-7

MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, 240 s. ISBN 80-7179-457-0

MACKOVÁ, A., MUZIKÁŘ L. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, 864 s. ISBN 978-80-7502-122-9

SCHELLEOVÁ, I. *Notářství*. 1. vydání. Zlín: Živa, 1994. Beckovy příručky pro právní praxi. 228 s. ISBN 80-901-7451-5

SCHELLEOVÁ, I. *Organizace justice a právní služby*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. 216 s. ISBN 978-808-7071-68-7

SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: *Dědické právo podle nového občanského zákoníku*, Praha: Linde, 2013. 151 s. ISBN 978-80-7201-931-1

SCHELLEOVÁ, I., STAVINHOVÁ, J. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Brno: nakladatelství Doplněk, 1994. 213 s. ISBN 80-85765-15-2

SVOBODA, SMOLÍK, LEVÝ, ŠÍNOVÁ. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013. 1424 s. ISBN 978-80-7400-506-0

SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HROMADA a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. 1056 s. ISBN 978-80-7400-297-7

SVOBODA, KLIČKA. *Dědické právo v praxi*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 408 s. ISBN 978-80-7400-266-3

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část první: řízení nalézací*, 8. vydání. Praha: Leges, 2015, 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5

WIPPLINGEROVÁ, M., ZAHRADNÍKOVÁ, R., SPURNÁ, K. *Zvláštní soudní řízení*, 1.vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, 236 s. ISBN 978-80-7478-683-9

Články:

BARTOŠ, J. Nová procesní úprava dědického práva, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 6, s. 16-21.

BERNARD, P. Zápis notářem do veřejných rejstříků, AD NOTAM, 2015, roč. 21, č. 3, s. 3-6.

BORSKÝ, D. Odborné vzdělávání v notářství. AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 6, s. 40-45.

BUREŠ, J. Notářské zápisy se svolením k přímé vykonatelnosti, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 2, s. 29-32.

BUREŠ, J. Odmítnutí úkonu, odpovědnost notáře, AD NOTAM, 2013, roč. 19, č. 4, s. 18-21.

BUREŠ, J. Stručný průvodce dědickým řízením. AD NOTAM, 2012, roč. 18, č. 3, s. 16-19.

FUCHSOVÁ, M., HABARTOVÁ, D. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, Statutární zástupce firmy, 2013, s. 32-35. (dostupný z WWW: <<http://www.akvk.cz/media/clanek-zakon-o-verejnych-rejstricich.pdf>>)

HAMPEL, P. Notář a jeho postavení v řízení ve věcech veřejného rejstříku. AD NOTAM, 2014, roč. 20, č. 6, s. 3-7.

HAVEL, B. Postavení notáře v rekonstruovaném obchodním právu. AD NOTAM, 2011, roč. 17, č. 6, s. 23-25.

POŘÍZEK, J. K zahájení exekuce na základě notářského zápisu obsahujícího podmínku. 2015. (dostupné z WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/k-zahajeni-exekuce-na-zaklade-notarskeho-zapisu-obsahujiciho-podminku-97176.html>>)

PROCHÁZKA, S. K náležitostem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti při stanovení povinnosti platit úroky z prodlení a smluvní pokutu. AD NOTAM, 2016, roč. 22, č. 6, s. 39-42.

JINDŘICH, M. Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství. AD NOTAM, 2010, roč. 16, č. 1, s. 3-8.

KLEIN, Š. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. AD NOTAM, 2014, roč. 20, č. 4, s. 3-6.

KLEIN, Š. Zápis do veřejného rejstříku notářem. AD NOTAM, 2015, roč. 21, č. 6, s. 15-16.

KLEIN, Š. Perspektivy vývoje notářství v 21. století. AD NOTAM, 2016, roč. 22, č. 3, s. 3-5.

NEVRKLA, L. Přímé zápisy do obchodního rejstříku notáři. 2015. (dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/prime-zapisy-do-obchodniho-rejstriku-notari98009.html>>)

NOVÁK P., IVANOVÁ V. Notářské zápisy s doložkou k přímé vykonatelnosti. Právní novinky, prosinec 2012, s. 2-3. (dostupné z WWW: http://www.havelholasek.cz/images/stories/publikace/legal_news_cz_2012_12.pdf)

SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. AD NOTAM, 2009, roč. 15, č. 5, s. 161-164.

TLÁŠKOVÁ, T.: Proč mají notáři a notářské zápisy v dnešní době stále smysl. AD NOTAM, 2009, roč. 15, č. 1, str. 1-7.

WAWERKA, K. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. AD NOTAM, 2003, roč. 9, č. 4, s. 90-91.

Notářství v českých zemích do roku 1949. AD NOTAM: Jubilejní číslo k výročí k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 2-13.

Doba státního notářství (1949–1992). AD NOTAM: Jubilejní číslo k výročí k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 13-16.

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Vyhláška ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb. ze dne 23. prosince 1991, o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (tzv. advokátní tarif)

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví (tzv. notářský tarif)

Ostatní literatura:

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dostupná také z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=931&CT1=0>>)

Důvodová zpráva k zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dostupná také z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=986&CT1=0>>)

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dostupná také z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=537&CT1=0>>)

Výkladové stanovisko Notářské Komory VS 1/2015 k předpokladům zápisu notáře do veřejného rejstříku podle § 108 zákona č. 304/2013 Sb., veřejných rejstřících právnických osob a fyzických osob. Notářská Komora České republiky, 2015 (dostupné také z WWW: <https://www.nkcr.cz/data/predpisy/vnitni-predpisy/vykladova-stanoviska/VS_1-2015.pdf>)

Judikatura:

Nález Ústavního soudu ze dne 23. října 2013, sp. zn. III. ÚS 3347/2012

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 1320/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2004, sp. zn. 32 Odo 376/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2002, sp. zn. 20 Cdo 533/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. července 2004, sp. zn. 20 Cdo 928/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2004, sp. zn. 20 Cdo 2685/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. 20 Cdo 207/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 757/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. října 2009, sp. zn. 20 Cdo 4758/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 4888/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. ledna 2016, sp.zn. 26 Cdo 1199/2014

Abstrakt

Notář a civilní proces

Cílem práce je analyzovat postavení notáře v českém právním řádu s důrazem na jeho činnosti související s civilním procesem.

Práce se člení na tři kapitoly. Úvodní kapitola se zabývá historií notářství až po současnou právní úpravu a objasňuje základní principy notářské činnosti. Věnuje se také otázkám organizace notářských úřadů a profesní samosprávy notářů.

Nejrozsáhlejší část práce tvoří druhá kapitola, která objasňuje vztah činnosti notáře a civilního procesu. Její první podkapitola se zabývá rolí notáře coby soudního komisaře, kterou notář zastává v řízení o pozůstalosti. Při jejím výkonu se činnost notáře podobá činnosti soudce, když notář celé pozůstalostní řízení od okamžiku svého pověření soudem prvního stupně zajišťuje a v jeho rámci také meritorně rozhoduje. Další podkapitola druhé kapitoly se věnuje roli notáře při sepisování notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti. Notářský zápis sepsaný podle zákonných požadavků, pokud obsahuje doložku o vykonatelnosti, představuje veřejnou listinu, která slouží v rámci vykonávacího, resp. exekučního řízení, jako titul pro výkon rozhodnutí, resp. exekuční titul, díky čemuž dochází k „přeskočení“ řízení nalézacího. Tato podkapitola podrobně rozebírá jednotlivé druhy těchto zápisů a jejich význam ve vykonávacím, resp. exekučním řízení, přičemž tím objasňuje významné projevení principu prevence.

Třetí kapitola se věnuje dalším činnostem notáře, které souvisí s civilním procesem. Její první podkapitola nastiňuje problematiku týkající se přímého zápisu do veřejných rejstříků právnických a fyzických osob prostřednictvím notáře. Podkapitolu uvozuje tzv. rejstříkový zákon, který zavedl možnost provést zápis do veřejného rejstříku nejen rejstříkovým soudem, ale také notářem. Jsou zde vyjmenovány podmínky pro provedení zápisu notářem a rozebrány rozdíly od zápisu provedeného soudem, s uvedením výhod a nevýhod obou variant. Závěrečná podkapitola se věnuje postavení notáře při poskytování právní pomoci, při které se činnost notáře svou povahou přibližuje spíše činnosti advokáta, kdy se základní princip výkonu notariátu, princip nestrannosti, neuplatňuje. Závěr každé ze tří kapitol je věnován principům odměňování notáře v dané oblasti jeho činnosti.

Klíčová slova: notář, civilní proces, řízení o pozůstalosti, notářský zápis, vykonatelnost, zápis do veřejných rejstříků, právní pomoc

Abstract

Notary and the civil procedure

The aim of the thesis is to analyze the role of the notary in the Czech legal order placing emphasis on the link between his activities and the civil process.

The thesis is divided into three chapters. The opening chapter deals with the history of notary office and presents and clarifies the basic notary principles. It is also dedicated to the scope of their professional organisation.

Chapter two represents the most extensive part of the thesis, where the relationship between notary and civil procedure is clarified. The first subchapter deals with the role of notary as a court commissioner within inheritance proceedings. While performing acts in the inheritance proceedings, his activities resemble to the field of activities of a judge, because notary carries out the whole proceedings from the moment of the authorisation given by court of first instance, including the decision on the merits. The second subchapter is dedicated to the role of notary while drawing up notarial deeds under which executory proceeding can be directly ordered and carried out. If the notarial deed meets all the requirements by law and contains the clause of execution, it represents a public document, which works in the executory proceedings as a mode for execution thanks to which the civil procedure can be skipped. This subchapter elaborates in details specific types of these acts and their importance in the executory proceedings and clarifies the significant expression of the principal of prevention.

Chapter three is dedicated to other activities linked to the civil procedure. The first subchapter outlines the area related to the immediate registration into the public registries of legal and natural persons performed by notary. This subchapter introduces so called Registration Act which brought the possibility to perform the registration not only by court but also by notary. There are listed the requirements for the possibility to perform the registration by notary and analyzed differences from the registration carried out by court by giving pros and cons of both options. The final subchapter is focused on the role of notary while providing legal assistance, in which case the activities of notary resembles more to the field of activities of an advocate, because there the basic principle of the notary office, the principle of impartiality, does not apply. The very end of each chapter is devoted to the principles of remuneration of notary in every field of his activities.

Key words: notary, civil procedure, inheritance proceedings, notarial deed, clause of execution, registration into public registries, legal assistance